

**АЛЯКСАНДР
ЛУКАШЭНКА:**
“НА МАЮЧЫМ
АДБЫЦЦА
РЭФЕРЭНДУМЕ,
Я ЎПЭЎНЕНА,
НАРОД ЗРОБІЦЬ
ПРАВІЛЬНЫ
ВЫБАР,
АБДУМАНЫ
І МУДРЫ”.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Падрыхтоўка да рэспубліканскага рэфэрэндума ідзе поўнай хадой. Ужо зараз падрыхтаваны участкі для галасавання на розных пляцоўках, у тым ліку ў будынках, што належаць сферы культуры. Як сказаў Прэзідэнт краіны, мы падыходзім да лагічнага завяршэння працэсу канстытуцыйнай рэформы. І сапраўды, вельмі важна, што ён пачаўся не ў кабінетах, а ў працоўных калектывах, на дыялогавых пляцоўках у рэгіёнах. Хутка людзі пойдучь галасаваць на лёсавызначальны рэфэрэндум. За сваю будучыню. За Беларусь.

КАЛЕГІЯ: ВЫНІКІ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

10 лютага на базе Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны прайшла выніковая калегія Міністэрства культуры. Матэрыялы пра гэта чытайце ў нумары.

In memori

БЕЗ ПРАВА НА ЗАБЫЦЦЕ

15 лютага 1989 года апошняя калона савецкіх войск пакінула тэрыторыю Афганістана. Але памяць пра тую вайну і яе ўдзельнікаў жыве і дагэтуль...

ст. 14

Раскадроўка

ПАВОДЛЕ РЭНЭСАНСНАГА ЎЗОРУ

Днямі старшыня Беларускага саюза мастакоў, манументаліст Глеб Отчык прадставіў картон роспісу, які мусіць упрыгожыць інтэр'еры Гарадзенскага замка. З гэтай нагоды наш карэспандэнт задаў спадару Глебу некалькі пытанняў.

ст. 15

Працяг тэмы — на старонках 4 — 5, 6, 9.

10 лютага на базе Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны прайшла выніковая калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь “Аб выніках дзейнасці арганізацый у сферы культуры ў 2021 годзе і задачы на 2022 год”.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел прадстаўнікі вышэйшых і мясцовых органаў улады, кіраўнікі навучальных устаноў, дзеячы культуры. Адбылася грунтоўная змястоўная размова, дыялог неабыхавых людзей, суразмоўцаў, паплечнікаў. Па завяршэнні работы калегіі дзеячам культуры былі ўручаны ўзнагароды.

Анатолій МАРКЕВІЧ, міністр культуры Рэспублікі Беларусь:

“Вектарам, які вызначае напрамак ідэалагічнай і выхаваўчай работы, з’яўляецца Год гістарычнай памяці”

(3 даклада)

Як адзначыў Кіраўнік дзяржавы: “Культура — гэта аснова самабытнасці і крыніца духоўнасці нацыі. Яна ўвасабляе ўнікальныя традыцыі беларускага народа. Яе стваральная сіла аб’ядноўвае грамадства, абуджае ў людзей самыя добрыя, светлыя думкі і пачуцці”. Падчас нашага сённяшняга пасяджэння мы павінны ацаніць, ці дастаткова мы зрабілі ў мінулым, 2021 годзе, каб узняць аўтарытэт культуры на такі высокі ўзровень.

КАДРАВАЯ ПАЛІТЫКА

Забяспечанасць кадрамі арганізацый сферы культуры складае ў сярэднім 96%. Колькасць вакансій на канец года складала 4,5% ад агульнай штатнай колькасці. Найменшая колькасць вакансій — ва ўстановах адукацыі, найбольшая — у клубных і тэатральна-відовішчых арганізацыях.

За апошнія тры гады ва ўстановы культуры рэспублікі былі накіраваны па размеркаванні 2367 выпускнікоў. Цяпер у сярэднім 45% выпускнікоў працягваюць працаваць на прадастаўленых ім месцах пасля заканчэння апрацоўкі па размеркаванні. У мэтах павышэння ўдзельнай вагі такіх спецыялістаў рэгіёнам неабходна больш шырока выкарыстоўваць магчымасці мэтавай падрыхтоўкі кадраў з ліку мясцовых жыхароў.

У 2021 годзе асабліва ўвага была нададзена рабоце з кіроўчымі кадрамі. Ажыццяўляецца паступовае амаладжэнне іх кадравага складу. Так, сярэдні ўзрост назначаных у 2020—2021 годзе кіраўнікоў арганізацый — 42-43 гады. Павышэння патрабаванні з кіраўнікоў не толькі за выкананне эканамічных паказчыкаў, але і за дысцыпліну і маральны клімат у калектыве.

Разам з тым з прызначаных у 2021 годзе кіраўнікоў арганізацый былі ў рэзерве кадраў 56%. Самы высокі паказчык у г.Мінску — 63%, самы нізкі ў

Мінскай вобласці — 30%. Гэтыя лічбы сведчаць аб недастаткова высокай эфектыўнасці фарміравання і падрыхтоўкі кадравага рэзерву.

У сувязі з гэтым Міністэрству культуры, начальнікам упраўленняў культуры абласцей і г.Мінска неабходна арганізаваць семінары, якія пастаянна дзейнічаюць, для “рэзэрвістаў” з мэтай падрыхтоўкі рэальных кандыдатаў на кіруючыя пасады.

Мэтам умацавання дысцыпліны і аздарулення маральна-псіхалагічнага клімату ў калектывах закліканае служыць зацвярджэнне ў кожнай арганізацыі Кодэкса гонару работнікаў культуры.

ПРАВОВАЕ РЭГУЛЯВАННЕ ў СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ

Галоўным вынікам работы па ўдасканаленні прававога рэгулявання сферы культуры стала завяршэнне работы над законапраектам, які прадугледжвае ўнясенне змяненняў і дапаўненняў у Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры.

Новы закон уступіць у сілу з 2023 года. Міністэрства ўжо прымае неабходныя меры для таго, каб укараненне новых норм Кодэкса было максімальна зручным для рэгіёнаў і арганізацый.

Напрыклад, у мэтах забеспячэння перадачы на ўзровень рэгіёнаў паўнамоцтваў, якія дацьчы вытворчасці работ на аб’ектах гісторыка-культурных каштоўнасцяў трэцяй катэгорыі, у 2022 годзе будзе дадзена павышэнне кваліфікацыі спецыялістаў з абласцей і раёнаў з павелічэннем колькасці навучнікаў у тры разы (з 25 да 75 чалавек).

САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНАЕ РАЗВІЦЦЕ СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ

Дзяржаўная палітыка ў сферы культуры захоўвае сваю сацыяльна накіраванасць.

На працягу шэрагу гадоў перавыконваецца ўстаноўлены дзяржаўны сацыяльны стандарт у частцы расходаў на культуру ў разліку на аднаго чалавека. У 2021 годзе расходы склалі 2 базавыя велічыні пры нарматыве 1,5 базавыя велічыні.

У мэтах збалансаванасці фінансавання ў сферы культуры паміж бюджэтам і ўласнымі сродкамі выніковай калегіяй на 2021 год быў даведзены паказчык росту аб’ёму пазабюджэтных (уласных) даходаў не менш як на 7,5 працэнта ў параўнанні з 2020 годам.

Працяг — на старонцы 4.

Абмяркоўваючы

Ігар ЛУЦКІ,
намеснік кіраўніка Адміністрацыі
Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь:

(3 выступлення)

— За мінулы год у сферы культуры было зроблена вельмі многае. Нягледзячы на ​​эпідэміялагічную сітуацыю і іншыя цяжкасці, вы здолелі выканаць пастаўленую задачу і рэалізаваць на высокім узроўні культурныя праекты. Наша нацыянальная культура выконвае ролю захавальніка традыцый, ідэалаў і духоўнай спадчыны. Адказная місія па фарміраванні маральнасці грамадства ўскладзеная менавіта на прадстаўнікоў культурнай сферы. Наша самая галоўная задача — захаваць гісторыю, сфарміраваць сучасны культурны здытак беларускага народа і перадаць падрастаючаму пакаленню звод маральных, этычных і эстэтычных каштоўнасцей. Мы бачым, наколькі гэта важна. Падзеі апошніх гадоў яшчэ раз нас пераконваюць у гэтым.

Дзяржавай створаны ўсе неабходныя ўмовы для бесперабойнага і якаснага развіцця галіны. Найважнейшым дзяржаўным рэсурсам з’яўляецца вы — граматныя і адданыя краіне

Ігар ПЕТРЫШЭНКА,
намеснік Прэм’ер-міністра
Рэспублікі Беларусь:

(3 выступлення)

— Сёння мы падвялі вынікі няпростага для ўсіх, у тым ліку і для сферы культуры, года. Трэба адзначыць, што ў гэтых умовах галіна працавала ўстойліва, дынамічна і нават змагла палепшыць многія паказчыкі ў параўнанні з 2020 годам. Тэмп росту пазабюджэтных даходаў склаў 138,8%. Перавыкананы ўстаноўлены ўрадам нарматыў расходаў на культуру на аднаго жыхара — пры ўстаноўленым нарматыве ў паўтары базавыя велічыні, расходы склалі дзве базавыя велічыні, забяспечаны рост экспарту паслуг.

Урадам прынятыя ўсе захады па забеспячэнні стабільнай работы галіны. У рэспубліканскім бюджэце на 2022 год прадугледжана 156,8 мільёна рублёў на развіццё культуры, што на 11,6% больш, чым у 2021 годзе. У полі зроку знаходзіцца пытанне павышэння заробтнай платы. Да 2025 года зароботная плата работнікаў культуры будзе даведзена да 80% ад сярэднярэспубліканскага ўзроўню. Не варта забываць і аб пазабюджэтных даходах, гэта крыніца дадатковага павышэння заробтнай платы і матэрыяльнага стымулявання работнікаў.

У Год гістарычнай памяці хочацца абзначыць найважнейшую для сферы культуры тэму аховы гісторыка-культурнай спадчыны. Гісторыка-культурная спадчына як канцэнтрацыя адлюстравання гістарычнай памяці з’яўляецца асновай фарміравання самасявадомасці беларусаў, дазваляе забяспечыць пераемнасць духоўных каштоўнасцей. На аднаўленне гісторыка-культурных каштоўнасцей штогод вылучаюцца сродкі з фонду Прэзідэнта па падтрымцы культуры і мастацтва і ў рамках Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмы. Таксама вылучаюцца сродкі на капітальныя і цяжкія рамонтныя. Толькі ў мінулым годзе за кошт усіх крыніц асвоена каля сямідзесяці дзесяці мільёнаў рублёў, у тым ліку каля сарака мільёнаў рублёў з рэспубліканскага бюджэту.

надзённыя задачы

“Культурны прадукт мусіць у першую чаргу спрыяць фарміраванню грамадзянскасці і патрыятызму”

спецыялісты. Шэраг пытанняў развіцця галіны знаходзіцца на асаблівым кантролі Адміністрацыі Прэзідэнта, гэта даручэнні Кіраўніка дзяржавы, уключаючы пытанні выяўлення творчай моладзі і стварэнне спрыяльных умоў для развіцця яе талентаў. Асабліва ўвага надаецца развіццю кінагаліны. Пад пільнай увагай знаходзіцца ўдасканаленне сеткі ўстаноў культуры і падыходаў да бюджэтнага фінансавання тэатраў.

Неабходна забяспечыць суправаджэнне таленавітай моладзі на ўсіх этапах творчага шляху, і самае галоўнае — фарміраванне яе светапогляду і грамадзянскасці. Ужо з першага курса студэнт мусіць быць уключаны ў творчы і працоўны працэс. У моладзі — мільён культурных ініцыятыў. Калі маладыя звяртаюцца па дапамогу — не адштурхоўвайце, падтрымлівайце, дайце магчымасць рэалізавацца. З'явілася нешта неардынарнае, унікальнае — пры-

ходзьце ў Адміністрацыю Прэзідэнта, мы акажам садзейнічанне ў рэалізацыі. Сёлета ў нас стаіць задача абнаўлення нарматыўнай базы па падтрымцы таленавітай моладзі, дакументы пільпер знаходзяцца ў распрацоўцы ў Савеце Міністраў.

Кіраўніком дзяржавы таксама пастаўленая задача звярнуць увагу на асобныя аспекты функцыянавання галіны, але не

ў плане скарачэння фінансавання альбо аптымізацыі штатных адзінак ці ліквідацыі ўстаноў, а ў плане ўкаранення новых эфектыўных форм абслугоўвання насельніцтва і забяспячэння культурных дабротаў нават у самых аддаленых кутках нашай краіны.

Спадзяюся, што з улікам укаранення з 2022 года абноўленай сістэмы фінансавання тэатраў, кіраўнікі арганізацый больш асэнсавана і рацыянальна пачнуць ставіцца да грошай, з'явіцца стымул для рэалізацыі новых форм работы з насельніцтвам і стварэння праектаў, за якія глядач прагаласуе рублём. Культурны прадукт мусіць у першую чаргу спрыяць фарміраванню грамадзянскасці і патрыятызму, выконваць сваю функцыю ў сістэме работы з падрастаючым пакаленнем.

Кандыдаты на павышэнне па службовай лесвіцы і прэтэндэнты на атрыманне дзяржаўных узнагарод і заахвоўванняў ад кіраўніцтва краіны разам з прафесійнай кампетэнтнасцю мусіць валодаць беззаганнай характарыстыкай, цвёрдай грамадзянскай пазіцыяй, забяспечваць здаровы маральна-псіхалагічны клімат у даручаным калектыве.

“Урадам прынятыя ўсе захады па забеспячэнні стабільнай работы галіны”

У той жа час ёсць аб'екты, якія адносна да гісторыка-культурных каштоўнасцей і маюць патрэбу ў правядзенні рамонтна-рэстаўрацыйных работ. Міністэрству разам з абласнымі выканаўчымі камітэтамі неабходна яшчэ раз правесці рэвізію гэтых аб'ектаў, вызначыць аб'ёмы, віды работ і крыніцы фінансавання на аб'ектах, якія патрабуюць прыняцця неадкладных захадаў, вызначыць аб'екты, да аднаўлення якіх можна прыцягнуць інвестараў. У Год гістарычнай памяці як ніколі актуальна выпрацаваць сістэмнае рашэнне, якое дазволіць захаваць нашу гістарычную спадчыну і цалкам выкарыстаць патэнцыял аб'ектаў.

У працэсе закона, накіраваным на карэкціроўку Кодэкса аб культуры, прадугледжаная перадача паўнамоцтваў па прыняцці рашэнняў у дачыненні да гісторыка-культурных каштоўнасцей катэгорыі 3 на ўзровень абласных выканаўчых камітэтаў і Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта. Гэта дазволіць спрашчыць прыняцце рашэнняў аб правядзенні рамонтна-рэстаўрацыйных работ на нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, і, у пэўнай ступені, дэбюракратызавать гэтую сферу дзейнасці.

Разам з тым Міністэрства культуры не мусіць застацца староннім назіральнікам у гэтым працэсе. Кожны аб'ект мусіць знаходзіцца на ўліку і кантролі, і адказнасць за яго стан міністэрства будзе несці ў роўнай долі з органамі мясцовай улады. На нарадзе, якая прайшла напрыканцы студзеня, мы дамовіліся, што ўсімі абласнымі выканаўчымі камітэтамі і Мінскім гарадскім выканаўчым камітэтам будучы распрацаваны і зацверджаны планы з пакрыццямі дзеяннямі па ўсіх аб'ектах гісторыка-культурных

каштоўнасцей, якія знаходзяцца ў незадавальняючым стане. Неабходна прыкласці дадатковыя намаганні па захаванні аб'ектаў і недапушчэнні іх пашкоджання.

Кажучы аб правядзенні Года гістарычнай памяці, нельга не закрануць тэму работы музейных устаноў, як захавальнікаў і праваднікоў нашай гістарычнай спадчыны. Нездарма ў праект Канстытуцыі ўключаны нормы аб забеспячэнні дзяржавай захавання гістарычнай праўды і памяці аб гераічным подзвігу беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. У наш час, калі робяцца спробы перапісання гісторыі, скажэння і замоўчвання асобных эпізодаў той вялікай вайны, гэтая норма жыццёва неабходная. Мы павінны захаваць гістарычную праўду і данесці яе да нашчадкаў.

Такая задача пастаўленая Кіраўніком дзяржавы, і ў яе рэалізацыю мусіць уключыцца ўсе нашы музейныя ўстановы, пачынаючы ад вядучых і скончваючы школьнымі. Таму неабходнае выкананне імі, сумесна з Нацыянальнай акадэміяй навук, вядучай ролі па асвеце і распаўсюджанні ведаў і даставерных звестак і фактаў аб гістарычным мінулым нашай краіны, станаўленні і развіцці беларускай дзяржаўнасці. Гісторыя краю, гісторыя стварэння арганізацый і ведамстваў, унёсак вядомых землякоў, уся інфармацыя аб малой радзіме, якая збіраецца і захоўваецца рэгіянальнымі музеямі, таксама мусіць быць уключаны ў экскурсійныя праграмы, пазнавальныя і іншыя разнастайныя праекты, што ладзяцца сумесна з установамі адукацыі.

У галіне кінамаграфіі заплата застаецца раённай, але па-ранейшаму складанай — стварэнне і прамоцыя запатрабаванай айчынай кінапрадукцыі. Існуе зацверджаны комплекс захадаў, нацыянальнай кінастудыі ў мінулым годзе аказаная падтрымка, якая дазволіла выйсці на станаўчыя вынікі фінансава-гаспадарчай дзейнасці. Высокія патрабаванні да зместу сцэнарый павінны забяспечыць стварэнне не проста забаўляльнага прадукта на адзін прагляд, а кінапраектаў з выхаваўчым грамадска-патрыятычным патэнцыялам, якія заахочацца глядзець зноў і зноў.

Сёлета сваё 100-годдзе адзначаць Нацыянальная бібліятэка Беларусі. Мерапрыемствы, прымеркаваныя да гэтай даты, мусіць быць не толькі святкаваннем на нацыянальным і міжнародным узроўні, але і зрабіцца штуршком да ўдасканалення і развіцця бібліятэчнай сістэмы агулам. Сучасныя рэаліі патрабуюць паскарэння алічбавання бібліятэчных фондаў. Перавод у электронны фармат наяўных матэрыялаў дае магчымасць захаваць культурную спадчыну і, адначасова, падзяліцца ёй з чытачом. Алічбаваныя матэрыялы і каталогі дазваляюць не толькі аператыўна атрымаваць веды, але і пабачыць ды прачытаць тое, што адносіцца да закрытых бібліятэчных фондаў.

Выяўленне таленавітай моладзі, яе суправаджэнне і работа па раскрыцці здольнасцей — адзін са стратэгічна важных напрамкаў работы, які абумоўлівае развіццё ўсёй сферы культуры ў будучыні. Моладзь гэта наша галоўная каштоўнасць. Пошук яркіх абліччаў, новых вобразаў, моцных галасоў, свежых творчых ідэй мусіць ісці пастаянна.

Віктар ЛІСАКОВІЧ, старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіцці:

“Мы павінны не толькі разлічваць на дапамогу дзяржавы, але і самі ўмець зарабляць сродкі”

(З выступлення)

— 3 пункту гледжання заканатворчай дзейнасці я рэкамендаваў бы звярнуць увагу на работу над праектамі законаў і нарматыўных актаў, якія ўносяцца ва ўрад. Пры Савеце Рэспублікі па даручэнні Кіраўніка дзяржавы створаны экспертны савет, праз яго праходзяць найбольш важныя нарматыўныя акты. Хацелася б, каб яны былі найбольш поўнымі. Неабходна ўносіць тых змены і выдаваць тых нарматыўныя акты, якія будучы рэ-

альна весці нас да мэты і не будуць ствараць перашкод. Мы павінны не толькі разлічваць на дапамогу дзяржавы, але і самі ўмець зарабляць сродкі. Сёння мы таксама мусім быць прадстаўленымі ў сацыяльных сетках, каб мець магчымасць паказваць вынікі сваёй працы. Акрамя таго, трэба навучыцца ладзіць якасныя мерапрыемствы ў малых гарадах і аграгарадках, якія выклікалі б зацікаўленасць у мясцовых жыхароў, бо працаваць неабходна для ўсіх грамадзян нашай краіны, незалежна ад іх месца жыхарства.

Анатолій МАРКЕВІЧ, міністр культуры Рэспублікі Беларусь:

“Вектарам, які вызначае напрамак ідэалагічнай і выхаваўчай работы, з’яўляецца Год гістарычнай памяці”

(Працяг. Пачатак на стар. 2)

Рашэнне вынікавай калегіі выканана. Даходы ад пазабюджэтай дзейнасці арганізацый культуры ў 2021 годзе склалі больш за 145,5 млн рублёў — 138,8 працэнта ад узроўню 2020 года.

Вышэй за сярэдні ўзровень забяспечылі рост даходаў г.Мінск, Брэсцкая і Віцебская вобласці. З арганізацый рэспубліканскага падпарадкавання найбольш эфектыўна спрацавалі Гомельскі цырк, Брэсцкая крэпасць-герой, Нацыянальны мастацкі музей.

Выканана рашэнне вынікавай калегіі аб павелічэнні ў 2021 годзе не менш як на 2% аб’ёму экспарту паслуг. Асноўная ўдзельная вага (89,5%) прыпадае на ўстановы адукацыі — 6,8 млн долараў ЗША з тэмпам росту адносна 2021 г. — 105,7%. Істотна вырас аб’ём экспартных паслуг у Белдзяржфілармоніі, у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі і ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Сярэднямесячная зароботная плата работнікаў культуры за год павялічылася на 13,9% і за студзень-снежань 2021 г. склала 787 рублёў. Разам з тым узровень зароботнай платы работнікаў культуры застаецца вельмі нізкім — 54,9% ад сярэдняй зароботнай платы па краіне.

У адпаведнасці з Праграмай дзейнасці Урада Рэспублікі Беларусь на перыяд да 2025 года пастаўлена задача: павысіць памер аплаты працы работнікаў сферы культуры да 80% ад сярэдняй зароботнай платы па рэспубліцы.

У сувязі з гэтым Міністэрствам культуры прынята пастанова, у адпаведнасці з якой з 1 студзеня 2021 г. уведзена новая стымулюючая выплата — надбаўка за спецыфіку работы ў сферы культуры работнікам культурна-асветных арганізацый у памеры 7% ад акладу.

Вынікавай калегіі Міністэрства культуры было прынята рашэнне аб накіраванні ў 2021 годзе на стымулюючыя выплаты работнікам арганізацый культуры пазабюджэтных даходаў на 9% больш, чым у 2020 годзе. У мэтах пэпапнага павелічэння зароботнай платы прынята рашэнне аб выдзяленні арганізацыям сферы культуры дадаткова 36,9 млн рублёў, у сувязі з чым з 1 студзеня 2022 г. устаноўлена надбаўка за працу ў галіне ў памеры 16% ад акладу.

Адной з важных задач па-ранейшаму будзе заставацца павелічэнне на 9% аб’ёму пазабюджэтных (уласных) даходаў, што накіроўваюцца на стымулюючыя выплаты работнікам сферы культуры.

ПРАФЕСІЙНАЕ МАСТАЦТВА

У Год народнага адзінства годзе Міністэрствам культуры праведзена 55 дзяржаўных спецыяльных культурных мерапрыемстваў, што на 30% больш у параўнанні з папярэднім годам.

Шырокае грамадскае прызнанне атрымалі форум “Сімвал Адзінства”, гала-канцэрт для дэлегатаў і гасцей шостага Усебеларускага народнага сходу, рэспубліканскае свята “Купалле” (“Александрыя збірае сяброў”), XXX Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, Нацыянальны конкурс прыгажосці “Міс Беларусь”, канцэртныя праграмы да дзяржаўных свят і памятных дат, міжнародныя і рэспубліканскія фестывалі.

Адбор творчых канцэпцый мерапрыемстваў ажыццяўляўся на конкурснай аснове, у іх правядзенні бралі актыўны ўдзел маладыя рэжысёры, у канцэртных праграмах выступілі 37 маладых салістаў — лаўрэатаў міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў і фестывалю.

Курс на шырокае прыцягненне творчай моладзі да правядзення знакавых культурных праектаў у жыцці краіны будзе працягнуты ў 2022 годзе.

Тэатрамі рэспубліканскай і камунальнай форм уласнасці забяспечана перавыкананне паказчыкаў па колькасці праведзеных мерапрыемстваў і ўласных даходаў.

Аднак тэатрамі не выкананы планы паказчык па колькасці глядачоў. У тэатрах рэспубліканскай формы ўласнасці выкананне гэтага паказчыка склала 76 працэнтаў, камунальнай — 88 працэнтаў.

Негатыўны ўплыў тут аказалі як абмежаванні па 50-працэнтнай запаўняльнасці залаў, якія мела месца, так і пралікі ў фарміраванні рэпертуарнай палітыкі, невыкананне планаў па пастаноўках прэм’ерных спектакляў, слабое выкарыстанне магчымасцей рэкламы ў сетцы Інтэрнэт.

Спадзяюся, усе работнікі тэатраў зрабілі належныя высновы і такое не паўторыцца ў 2022 годзе.

Тым больш у нашых тэатрах нямаю прыкладаў эфектыўнай працы, на якія трэба раўняцца астатнім. Сярод тэатраў рэспубліканскай формы ўласнасці найбольш паспяховымі

Напярэдадні рэспубліканскага рэфэрэндуму 27 лютага ў цэнтры ўвагі беларускага грамадства застаецца праект змянення і дапаўнення Канстытуцыі. Сваім поглядам на абноўленую рэдакцыю Асноўнага Закона дзеляцца кіраўнікі ўстаноў культуры.

Нацыянальны гонар —

Дырэктар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж» Дзмітрый ЯШЧАНКА:

— Лічу вельмі важным, што ў новай рэдакцыі Канстытуцыі засталіся некранутымі і нават маштабаванымі манументальнымі палажэнні пра ўяўленні беларусаў пра культуру. У аснове — нацыянальны гонар за сваю краіну і народ. Таксама хачу адзначыць змяненні, якія тычацца асобы Прэзідэнта. Падтрымліваю

прапанаваныя патрабаванні да кандыдатаў на гэты пост, бо прэтэндэнты павінны жыць працягла час у краіне і мець дастатковы жыццёвы вопыт. Значны пастулат — аб адказнасці кожнага чалавека за ўласнае здароўе. Што да тэмы захавання гістарычнай памяці, упэўнены, абноўленая Канстытуцыя нададзць імпульс новым праектам. І сёння ў нас шмат цікавых спраў у гэтым кірунку. У музей-запаведніку праходзяць музычныя вечары, культу-

Наталля КАРЧЭЎСКАЯ, рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў:

“Асаблівы статус культуры і адукацыі, маштабныя сацыяльныя гарантыі адлюстраваны ў праекце абноўленай Канстытуцыі”

(З выступлення)

— Я перакананая, што асаблівае роля ў патрыятычным выхаванні, фарміраванні і замацаванні традыцыйных каштоўнасцей беларускага народа належыць мастацкай адукацыі. Палзеі апошніх гадоў — глабалізацыя, лічбавізацыя, новы віток эскаляцыі паміж дзяржавамі, практыка падвойных стандартаў, распаўсюджванне штучных каштоўнасцей, якія размываюць ідэнтычнасць народаў, — выразна паказалі, наколькі асаблівы статус маюць культура і выхаванне маладых беларусаў. Разам з тым няпростая сітуацыя апошніх гадоў стала своеасаблівым імпульсам, каб сфера мастацкай адукацыі стала больш гнуткай і мабільнай, у большай ступені адпавядала патрабаванням сучаснага інфармацыйнага грамадства.

І ў гэтым кантэксце неабходна падрабязна спыніцца на тым, дзе мы, шырака кажучы, не дапрацоўвалі. Моладзь, якая і так мае лічбавую залежнасць, апынулася сам-насам перад экранамі гаджэтаў. І без таго аб’ектыўна слабая ў сілу распаўсюджвання інфармацыйных тэхналогій натуральная сацыялізацыя была парашаная яшчэ больш. Увогуле людзі, асабліва моладзь, сталі мець менш зносінаў адно з адным, менш дацькацца да рэальнасці, але затое з галавой пагрузіліся ў свет таннага кайфу і вытанчаных палітэхналогій.

Пасля асэнсавання гэтай праблемы мы перагледзелі ўвесь спектр педагагічных метадаў і сродакаў для комплекснага і мэтанакіраванага фарміравання грамадзянска-патрыятычных якасцей асобы будучых спецыялістаў культуры. Значную ролю ў выхаванні адгрывае фарміраванне ў моладзі паважлівага стаўлення да дзяржаўных сімвалаў. Асабліва ўвага была звернута на нападненне і актуалізацыю нагляднай агітацыі, на эстэтычнае афармленне куткоў дзяржаў-

най сімволікі. На ўсіх урачыстых мерапрыемствах выконваецца гімн, выкарыстоўваюцца дзяржаўныя сімвалы. З восені 2020 года мы сталі паслядоўна і ўпарта даводзіць да нашых студэнтаў і выкладчыкаў, што выкананне сваіх грамадскіх абавязкаў — гэта не разбурэнне, а стваральная праца на карысць сваёй радзімы. Таму мы актыўна стымулявалі наш калектыў да ўдзелу ў такіх значных мерапрыемствах, як форум патрыятычных сіл «Сімвал адзінства», патрыятычная акцыя «Беларусь памятае», мітынг-рэквіем «Званы памяці», тэлевізійны праект «Плошча Перамогі» і шмат іншых. Варта падкрэсліць, што асаблівы статус культуры і адукацыі, маштабныя сацыяльныя гарантыі, падтрымка педагогаў, моладзі, дзеячаў культуры і мастацтва з боку дзяржавы адлюстраваны ў праекце абноўленай Канстытуцыі. Гэта адзначалі людзі падчас дыялогавых пляцовак, у тым ліку ў нашым універсітэце. Наша праца не застаецца незаўважанай. У рамках XIX рэспубліканскай выставы навукова-метадычнай літаратуры, педагагічнага вопыту і творчасці навучнскай моладзі ўніверсітэт уднагароджаны дыпламам І і ІІ ступені. Гонар мы адчуваем у сувязі з прысуджэннем калектыву БДУКМ спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва за значны ўнёсак у патрыятычнае выхаванне моладзі і рэалізацыю грамадска-культурных праектаў.

У мэтах захавання памяці пра супрацоўнікаў універсітэта, якія зрабілі ўнёсак у развіццё культуры і адукацыі, у халах галоўнага корпуса будучы аформлены экспазіцыі пра навуковцаў і творчыя школы навукальнай установы. Асобна трэба вылучыць працу над праектам па пошуку і сістэматызацыі інфармацыі пра супрацоўнікаў БДУКМ — ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны.

Мы шмат кажам пра важнасць паўнаўважнага патрыятычнага выхавання і фарміравання духоўна багатай асобы. Асмелюся ўнесці некалькі прапаноў. Найперш неабходна ўмацаваць сувязь сістэмы мастацкай адукацыі з усёй сферай культуры — музеямі, тэатрамі, дамамі культуры, бібліятэкамі, творчымі калектывамі. Усім суб’ектам культурнага працэсу варта зразумець, што падрыхтоўка кадраў з’яўляецца нашай агульнай задачай. У сферы адукацыі трэба перагледзець праграмы з мэтай нападнення іх зместам, звязаным з гісторыка-культурнай спадчынай беларускага народа. І тут зноў неабходны актыўны ўдзел усёй сістэмы культуры.

Упэўнены, выкарыстоўваючы сфарміраваны патэнцыял, энтузіязм нашага пакалення, вялікае жаданне моладзі прынесці карысць уласнай краіне і нашу глыбокую упэўненасць у правільнасці нашай справы, мы працягнем будаўніцтва нашага агульнага дому — Рэспублікі Беларусь.

КОНСТИТУЦИЯ В БУДУЩЕЕ ВМЕСТЕ

падмурак развіцця

ня праграмы і нават спартыўныя мерапрыемствы.

Дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі Беларускай літаратуры Сяргей УСКІ:

— На шляху развіцця дзяржавы бываюць моманты, калі трэба ўносіць пэўныя карэктывы, бо свет навокал змяняецца, з'яўляюцца новыя абставіны. Напэўна, наша грамадства прыйшло да таго, каб унесці папраўкі ў Асноўны Закон. У прадстаўленым праекце мне імкнуну дакладнае вызначэнне шлю-

бу як саюзу мужчыны і жанчыны. Замацаванне традыцыйных асноў у Канстытуцыі накіравана на захаванне сям'і — моцнай ячэйкі грамадства.

Імкліва развіваецца інфармацыйная сфера. У гэтых умовах важна, што ў праекце зроблены акцэнт на патрыятызме і выхаванні новых пакаленняў грамадзян. І я ўпэўнены, што наша моладзь зможа сябе належным чынам рэалізаваць у будучыні. У далучэнні да нацыянальных традыцый знач-

ную ролю адыгрывае наша ўстанова. Са снежня музей ладзіць цыкл імпрэз «Кола абрадаў», якія знаёмяць наведвальнікаў з традыцыямі святкавання значных дат. Накіраваны праект у першую чаргу на захаванне набыткаў нашых продкаў. Запланавана больш за 12 мерапрыемстваў цыкла. У Год гістарычнай памяці ўзбагачаем тэматыку нашых выстаў. Пры падрыхтоўцы імкнёмся знайсці ўнікальныя факты пра айчынных пісьменнікаў. Пра гэтыя старонкі біяграфій мала хто ведае, але яны аказалі вялікі ўплыў на станаўленне беларускй класікаў.

Аляксандр ШАСТАКОЎ, генеральны дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы:

“Сёлета Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы плануе стварыць не менш за пяць новых спектакляў”

(3 выступлення)

У мінулым годзе калектыў аказаўся ва ўнікальнай сітуацыі, якая дала тэатру бяспечны вопыт, падштурхнула да новых творчых і стратэгічных рашэнняў. Таксама 2021-ы паказаў нам, як важна цаніць кожнага гледача.

Афіша тэатра пры падтрымцы Міністэрства культуры папоўнілася васьмю новымі культурна-вядомымі мерапрыемствамі, якія адлюстроўваюць традыцыі беларускага народа. Яны накіраваны на захаванне, развіццё і папулярнасць нацыянальнай культуры і мовы.

У рамках Цэнтра творчых праектаў Зінаіда Вядзеніна рэалізавала пастаноўкі «Калі палюбіў, то гэта назавуць» і «Мелодыя маёй душы, Радзімы», а Данііл Філіповіч прэзентаваў музычна-літаратурную сустрэчу «Сніўся мне сон...» і музычна-пластычную фантазію «Скрыжаванне».

Да 80-годдзя пачатку Вялікай Айчыннай вайны разам з Беларускай асацыяцыяй жанчын і Белгэрадацкім кампаніяй тэатр ажыццявіў аўдыяпастаноўку «Галасы зямлі». Для дзіцячай аўдыторыі ў снежні 2021 года выпушчаны спектакль-казка «Гісторыя шакаладнага дрэва».

Пры вызначэнні рэпертуарнай палітыкі ўлічвалася глядацкая запатрабаванасць і камерцыйная акупнасць спектакляў. Таксама тэатр усвядоміў карысць анлайн-падтрымкі. У рамках рэспубліканскай акцыі «Культура анлайн» запісаны пастаноўкі «Вечар» Аляксея Дударова і «Жаніцьба» Мікалая Гогаля. Відэазапісы дапоўнены субітрамі на англійскай і кітайскай мовах, што садзейнічае папулярнасці нацыянальнай культуры за мяжой.

Думаю, стварэнне культурных праектаў у новых жанрах у лічбавай прасторы варта працягваць. У анлайн-напрамку ёсць сэнс развіцця. Аднак ніводны з лічбавых каналаў камунікацыі не з'яўляюцца заместам жыццёвага кантакту паміж актёрамі і гледачом. Таму мы ўдзячны Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь Аляксандру Лукашэнку за магчымасць рэалізацыі білетаў на ўзроўні 100 працэнтаў умяшчальнасці залы.

Але ж, безумоўна, з гэтай стварэння спрыяльных умоў для працы калектыву і захавання здароўя гледачаў штодзёна ажыццяўляецца кантроль за выкананнем санітарна-эпідэміялагічных мерапрыемстваў. Лічу, што вакцынацыя сёння — гэта адзін з спосабаў спыніць распаўсюджванне пандэміі і захаваць продаж білетаў на ўзроўні 100 працэнтаў.

Сёлета Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы плануе стварыць не менш за пяць новых спектакляў. Ужо зараз калектыў працуе над трыма:

«Час жыцця» па п'есе Освальда Заградніка, «Гарачае сэрца» паводле Мікалая Астроўскага і «Чакана гучна і да болю блізка» Морыса Паніча.

Паказчыкі дзяржаўнай праграмы «Культура Беларусі» за 2021 год выкананы: паказана 128 спектакляў, колькасць наведванняў склала больш за 26 тысяч. Для павелічэння ўласных даходаў тэатр пашырае практыку аказання паслуг. Плануецца ўвесці новыя — стварэнне кніг, брашур, каталогаў і іншай друкаванай прадукцыі. Таксама тэатр атрымлівае даходы ад іншай прадпрыемальніцкай дзейнасці: здычкі памяшканняў у арэнду, камісійнай рэалізацыі білетаў, рэкламы і іншых паслуг. Пераклік трэба пашырыць за кошт арганізацыі мерапрыемстваў мастацка-творчага характару, стварэння па заказах касцюмаў і дэкарацый для тэатральных пастановак і канцэртаў, гастрольнай дзейнасці ў рэгіёнах і за мяжой. Таксама прапаную на базе kuralauski.by ажыццявіць аператар арганізацыі працы па стварэнні дзяржаўнай платформы для рэалізацыі білетаў на імпрэзы іншых арганізацый. Гэта створыць канкурэнцыйны неадзяўчыны аператарам і будзе садзейнічаць папулярнасці нацыянальных калектываў.

За кошт нашарошчвання даходаў ад пазабюджэтных дзейнасці і з улікам новых падыходаў фінансавання тэатр у 2022 годзе плануе паказаць на сваім прыкладзе магчымасць працы па новым падыходзе забеспячэння роўнага ўдзелу бюджэтных і ўласных сродкаў. Мяркую, гэты вопыт можна прымяніць і ў іншых тэатрах. У Год гістарычнай памяці мы працягнем слаўныя традыцыі тэатра, будзем узбагачаць беларускую культуру яркімі дасягненнямі.

Анатолій МАРКЕВІЧ, міністр культуры Рэспублікі Беларусь:

“Вектарам, які вызначае напрамак ідэалагічнай і выхаваўчай работы, з'яўляецца Год гістарычнай памяці”

(Працяг. Пачатак на стар. 2, 4.)

сталі Маладзёжны тэатр эстрады, тэатр-студыя кінаакцёра Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” і Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, сярэд рэгіянальных — тэатры Брэсцкай, Віцебскай, Гомельскай абласцей.

Разам з тым у аўтсайдарах аказаліся Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага і тэатры Гродзенскай, Магілёўскай, Гомельскай абласцей і горада Мінска, кіраўнікам якіх у 2022 годзе неабходна прыняць меры па прыцягненні гледача і нашарошчванні ўласных даходаў.

Канцэртнымі арганізацыямі рэспубліканскай формы ўласнасці ў цэлым забяспечана выкананне ўсіх планавых паказчыкаў. Станоўчым прыкладам могуць служыць Беларуска дзяржаўная філармонія і Беларуска дзяржаўны ансамбль “Песняры”, якія перавыканалі даведзеныя планы.

Сярод адстаючых — Дзяржаўны акадэмічны ансамбль танца Беларусі і Беларуска дзяржаўны заслужаны харэаграфічны ансамбль “Харошкі”, якія не выканалі план па ўласных даходах.

Канцэртнымі арганізацыямі камунальнай формы ўласнасці забяспечана выкананне ўсіх планавых паказчыкаў, за выключэннем выканання па колькасці мерапрыемстваў, які склаў 87% ад плана.

Найбольш паспяхова вынікі працы паказалі канцэртныя арганізацыі Віцебскай, Гомельскай і Мінскай абласцей. Сярод адстаючых аказаліся арганізацыі Брэсцкай, Гродзенскай абласцей і горада Мінска.

Сярод асноўных прычын невыканання даведзенага плана — слабая работа па абнаўленні рэпертуару калектываў, папаўненні прэм'ернымі канцэртнымі праграмамі і неэфектыўная арганізацыя гастрольнай дзейнасці, у першую чаргу за мяжой.

Большай увагі патрабуюць пытанні развіцця і падтрымкі выяўленчага мастацтва ў рэгіёнах. Не выканалі рашэнне выніковай калегіі аб закупцы не менш як 15 твораў сваёй землякой для мясцовых музеяў Брэсцкай і Магілёўскай абласцей. У 2022 годзе гэтае даручэнне павінна быць выканана ўсім рэгіёнамі.

У пачатку 2022 года Урадам зацверджана новая рэдакцыя Палажэння аб парадку стварэння (рэканструкцыі) і прыёмкі твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, якая дасць магчымасць навесці парадак у пытаннях альбо рэалізацыі праектаў, стварэння і ўстаноўкі твораў.

У мэтах рэацыянальнага планавання гэтай работы ў рэгіёнах у 2022 годзе неабходна правесці інвентарызацыю твораў манументальнага мастацтва і складзі зводны пералік па рэгіёнах.

Больш уважлівага і неабякавага стаўлення патрабуе арганізацыя работы па вылучэнні таленавітай моладзі на заахочванні спецыяльнага фонду Кіраўніка дзяржавы. Асабістую адказнасць за гэтую работу павінны несці кіраўнікі ўстаноў адукацыі, культуры і начальнікі ўпраўленняў культуры і супрацоўнікі Міністэрства культуры.

АДУКАЦЫЯ Ў СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ

Кантынгент навучэнцаў у дзіцячых школах мастацтваў склаў больш за 115,4 тысячы навучэнцаў, або 11,4% навучэнцаў школьнага ўзросту краіны, што на 860 навучэнцаў менш, чым у 2020 годзе.

Праграму сярэдняй спецыяльнай адукацыі асвоілі амаль 5 тысяч чалавек, вышэйшай — больш за 4,5 тысячы. Усе 3 установы вышэйшай адукацыі ў сферы культуры выканалі кантрольныя лічыбы прыёму. З 19 устаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі выкананне гэтага паказчыка не было забяспечана толькі ў Віцебскім музычным каледжы імя Сяляцінскага. Трэба адзначыць, што ў 2020 годзе ў сістэме адукацыі ў сферы культуры гэты паказчык не выканалі 4 установы. Разам з тым адзначана зніжэнне колькасці навучэнцаў па мэтам выхавання.

Усе выпускнікі устаноў вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, якія падлягалі размеркаванню, былі забяспечаныя першым працоўным месцам.

У сувязі з абмежаваннямі, выкліканымі эпідэмічнай сітуацыяй, колькасць замежных грамадзян, якія паступілі ва ўстановы адукацыі, у 2021 годзе склала 733 чалавекі і ў параўнанні з 2020 годам скарацілася на 129 навучэнцаў. Разам з тым экспарт паслуг у галіне адукацыі ў сферы культуры ў 2021 годзе павялічыўся на 105,7% і склаў 6,8 мільярд долараў ЗША.

Барометр настрою ў дзяржаве

Асноўныя пастулаты нацыянальнай ідэі і беларускай мадэлі развіцця

З дэпутатам Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь, намеснікам старшыні Пастаяннай камісіі па правах чалавека, нацыянальных адносінах і сродках масавай інфармацыі Ліліяй Станіславаўнай АНАНІЧ мы скантактаваліся ў час яе рабочай паездкі па Барысаўшчыне. Сельская выбарчая акруга № 63 гэтага рэгіёна ахоплівае амаль 70 тысяч жыхароў, таму графік камандзіроўкі дэпутата напружаны і сустрэчамі з людзьмі.

Людміла КРУШЫНСКАЯ

— Зразумела, Лілія Станіславаўна, вам добра знаёмыя вашы выбаршчыкі і гэтыя мясціны. Мусіць, такая вялікая “дыялогава пляцоўка”, умоўна кажучы, дасюль “выплёскава” шмат думак ды меркаванняў, прапановаў ад разнастайных ініцыятыўцаў, што тычыцца кантэксту праекта новай рэдакцыі Канстытуцыі...

— Мабільна, першае і галоўнае, пра што адразу скажу: так, Барысаўшчына — мая малая радзіма, і калі табе знаёмы кожны куточак, калі ты — сярод сваіх землякоў, то заўсёды вельмі востра адчуваеш настрой людзей, разумееш іх пытанні і меркаванні, якімі яны дзеляцца. Маё такое назіранне: тое, што людзі ўягнулі ў гэты працэс, што яны зацікаўлены ў рэфэрэндуме, у яго лёсавызначальным выніку, і ёсць плён вялізнай працы ўсёй краіны. Плён штодзённых намаганняў Кіраўніка дзяржавы Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнкі, якому народ давярае, падтрымліваючы ініцыятывы Прэзідэнта. Фактычна на працягу ўсяго 2021 года, калі таксама праходзілі шматлікія сустрэчы ў калектывах, і фарміраваліся тыя прапановы ў будучыя змены і дапаўненні, якія сёння апублікаваны і абмеркаваны. Вось гэтыя шматлікія сустрэчы засведчылі: ідэі самі ўносілі прапановы ў праект Канстытуцыі, і новаўвядзенні рэдакцыі Асноўнага Закона — калі не ўсё, дык многае з таго, што займлялася, — задаволілі іх. Словам, выклікалі ў электрарату маштабныя становучы рэзананс.

— Наколькі вядома, распрацоўшчыкі праекта зусім нядаўна ўнеслі ў некаторыя фармулёўкі пэўных артыкулаў карэктывы...

— Сапраўды, ужо пасля апублікавання дакумента ад людзей з усёй рэспублікі паступіла амаль дзевяць тысяч водгукаў з адпаведнымі прапановамі, нягледзячы на тое, што, звалася б, у праекце было прапісана ўсё. Літаральна ў кожным важным для грамадзян блоку — няхай

гэта сацыяльны або блок ідэалогіі — з’явіліся пэўныя ўкладзенні, карэктывы.

— Напрыклад?

— Гэта тычыцца, у прыватнасці, часткі аб дзяржаўнай сімволіцы, фармулёўкі аб не “абавязку” клапаціцца аб сваім здароўі, а “захоўваць” яго. Вось такія істотныя нюансы ў прапановах уважліва разглядаліся і ў выніку прымаюцца. І людзям тое імпануе. Бачу абсалютнае іх разуменне ў гэтыя дні маёй камандзіроўкі ў рэгіёне. А ім папярэднічалі два дзясяткі студзеньскіх сустрэч у калектывах, калі вялася рознабачная, так бы мовіць, тлумачальная работа — раз’ясняліся палажэнні.

— Ну а цяпер, з вашага асабістага вопыту, на чым фіксуецца ўвага арганізатараў “дыялоговых пляцовак”?

— Я сказала б так: ідзе ўжо не тлумачальная, а хутчэй, аналітычная кампанія. Ёсць жаданне пачуць, што думаюць людзі, даведацца, як яны настроены. Дык вось, абсалютная большасць грамадзян рэгіёна — а я ўжо праехала шэраг школ, вытворчасцей ды ўстановаў сельскай мясцовасці і ў горадзе, — падтрымлівае рэфэрэндум і пойдзе галасаваць. Ёсць разуменне, што ад кожнага грамадзяніна Беларусі залежыць лёс нашай краіны. Усе адназначна выступаюць за сацыяльна дзяржаву, за тое, каб у краіне захоўвалася моцная ўлада, бо сістэма вертыкалі ўлады дапамагае людзям вырашаць іхнія праблемы. Людзі адгукнуліся, вядома ж, на замацаванне такіх вельмі важных для кожнага чалавека крытэрыяў, які сацыяльныя гарантыі — бясплатная адукацыя, медыцына, клопат пра інвалідаў, тэма моладзі, сямейных каштоўнасцей, артыкулы па пытаннях патрыятычнага выхавання і гістарычнай памяці...

— Як вядома, вы, Лілія Станіславаўна, з’яўляецеся ў тым ліку аўтарам

суперважнага законапраекта аб генацыдзе беларускага народа. Тэма гістарычнай памяці, неаспрочна, святая для насіх...

— ...і яна прайшла для мяне “чырвовай нішю” праз увесь 2021 год, калі я працавала над названым вамі законапраектам, а таксама над актуальным законапраектам аб недапушчэнні рэабілітацыі нацызму. Усё гэта тычыцца інтэрпрэтацыі праўды гістарычнай памяці. А прынамсі Барысаўшчына — гэта, я сказала б, такі патрыятычны край, дзе падзеі не толькі далёкай мінуўшчыны, скажам, 1812 года, занатаваны ў гісторыі і яркіх знакавых гісторыка-культурных

“Ёсць жаданне пачуць, што думаюць людзі, даведацца, як яны настроены... Ёсць разуменне, што ад кожнага грамадзяніна Беларусі залежыць лёс нашай краіны.”

мерапрыемствах, але і Барысаўшчына партызанская, падпольная, што герайчна змагалася з ворагам у гады Вялікай Айчыннай вайны. 10 лютага ў раённай аб’яднанай бібліятэцы імя Каладзева ў мяне адбылася вялікая сустрэча з краязнаўцамі Барысаўшчыны пры ўдзеле кіраўніцтва музеяў, бібліятэкараў, грамадскіх актывістаў. Краязнаўцы ўкладоўваюць душу і сэрца ў пошукавую і даследчую дзейнасць. І тут, як кажучы, мы адно аднаго знайшлі. Гэта было нашым узамемным жаданнем — абмеркаваць тэму гістарычнай спадчыны краю, захавання і развіцця яе, увасабляючы ў розных праектах.

— Пацікаўлюся: якіх, у прыватнасці?

— Гістарычная памяць, патрыятычнае выхаванне моладзі праз глыбокае веданне герайчных старо-

на краі, у тым ліку — развіццё патрыятычнага турызму, марыялізацыя слаўных мясцін Барысаўшчыны. На сустрэчы абмяркоўвалі прынамсі стварэнне электроннай карты спаленых вёсак рэгіёна: сёння ўжо дакладна вядома, што іх, сяціёр Хатыні, — 130, а не 84, як сцвярджалася ў мінулым годзе. У цэнтры ўвагі дыялогу стаялі таксама пытанні ўжытку беларускай мовы, ушанавання памяці класіка нацыянальнай літаратуры Янкі Купалы, у прыватнасці, абмяркоўвалася працу дэсталявання мемарыяльнай дошкі народнаму паэту, які неаднаразова наведваў Барысаўшчыну, на будынку гарадскога Дома культуры.

— Словам, паводле вашага рапаводу, людзей хвалююць самыя розныя аспекты, спалучаныя з тэмай Памяці пакаленняў. Сімвалічна, што ў Год гістарычнай памяці, абвешчаны ў краіне, народ будзе галасаваць у тым ліку і за прыняцце адпаведнага артыкула Канстытуцыі...

— Сапраўды, гэты патрыятызм і гістарычнай памяці, замацаваны ў новай рэдакцыі Асноўнага Закона дзяржавы, знайшлі, бадай, самы жывы і маштабны водгук у людзей. Яны разумеюць, навошта гэта для Беларусі. Разумеюць, што гэта духоўны і маральны фундамент нашага грамадства, пераемнасць пакаленняў. Гэта і ёсць наш Генетычны Код! І тое, што дзяржава сёння моцная сваімі каранёвымі традыцыямі, заканамерна замацоўваецца праз галоўны закон. І вельмі важна, каб праекты, што плануюцца выканаўчай уладай на ўзроўні аддзелаў культуры, у маім разуменні, абаяраліся ў тым ліку і на мясцовых краязнаўцаў, на людзей, якія доўгія гады і сваёй прафесійнай дзейнасцю, і грамадскай у тым ліку аддавалі на карысць Бяльшчыны, уздымаючы дасюль невядомыя пласты гісторыі Барысаўскага краю. Мы з маімі землякамі на сустрэчы ў бібліятэцы імя Каладзева абмяркоўвалі тэму развіцця і ўзмацнення патрыятычнага турызму з пункту гледжання прынамсі перыяду Вялікай Айчыннай вайны. Так, ёсць брэнд “Барысаў і 1812 год”, але не менш яркая старонка ўпісана ў герайчнае мінулае барысаўчанамі ў вёскапоўны падзеі 1941–1945 гадоў. Не менш важкі ўнёсак Барысаўшчыны і ў працоўную скарбніцу роднай Беларусі. Сам горад Барысаў — буйны прамысловы цэнтр, а таму вельмі важна адлюстроўваць і гэтую тэму ў турыстычных маршрутах.

— А праекцыя на будучыню культурнай сферы рэгіёна, ці абмяркоў-

ваўся гэты аспект у рэчышчы вашых з барысаўчанамі “дыялоговых пляцовак”? Як здзейсніць устанавы культуры рэгіёна ў падрыхтоўцы да рэфэрэндуму?

— Што тычыцца сферы культуры. Мне вельмі імпануе, што аб’яднаная бібліятэка стала сапраўдным цэнтрам культуры ўсяго нашага Барысаўскага раёна.

Тут развіваецца не толькі менавіта бібліятэчная дзейнасць, а і галерэйная, выставачная для школ мастацтваў, прэзентацыйная для новых праектаў, тэматычных экспазіцый. Таму, канешне ж, яе далучанасць і да важнейшай грамадска-палітычнай кампаніі краіны — яркавае сведчанне прызнання гэтай ідэалагічнай пляцоўкі. Сёння ў залежнасці ад колькасці насельніцтва дзесці ўчасткі па галасаванні на маючым адбыцца рэфэрэндуме размешчаны ў дамах культуры, у школах, дзесці — аб’яднаныя, але, ва ўсякім разе, па супрацоўніцкай сферы культуры, настаўніках сельскіх школ, супрацоўніках аграрных прадпрыемстваў можна ў цэлым сказаць, што іх настрой — гэты барометр настрою ў дзяржаве.

— Які ён паводле вашых назіранняў?

— На мой погляд, настрой у людзей спакойны, упэўнены ў тым, што мы на правільным шляху, што на гэтым этапе абавязкова павінны сказаць сваё слова ў падтрымку абноўленай Канстытуцыі, а тым самым акрэсліць сацыяльны курс развіцця дзяржавы, наладзіць новы імпульс усім сферам жыцця грамадства. Як у сферы дзяржаўнага кіравання, у сферы заканаўтварчасці, так і ў сферы прававой. І глумачу людзям, што вераўнасць Канстытуцыі — гэта не проста словы, а яшчэ і магчымыя кожнага грамадзяніна, калі будзе такая неабходнасць, і пры вычарпанасці ўсіх іншых сродкаў, звартацца па абарону сваіх правоў і інтарэсаў нават у Канстытуцыйны суд. Але што б я яшчэ хацела абавязкова падкрэсліць. Усё закладзена ў змены і дапаўненні нашай Канстытуцыі ў значнай ступені, калі можна каротка ахарактарызаваць, гэта і ёсць тыя асноўныя пастулаты нацыянальнай ідэі і беларускай мадэлі развіцця.

— Што мы пад гэтым сёння разумеам?

— Разумеам, што гэта — народнаўладдзе, і ў асобе Усебеларускага народнага сходу як вышэйшага прадстаўнічага органа мы гэтую форму замацоўваем, развіваем. Гэта беспрэцэдэнтны выпадак, і не толькі на постсавецкай прасторы, але найперш — вектар, курс развіцця краіны, тое, што апрадала сябе ў няпростыя гады стварэння суверэннай Беларусі. Зноў жа, без чаго ўжо не ўяўляе сябе Беларусь? Без эфектыўнай, адказнай сацыяльнай дзяржавы з сацыяльнымі гарантыямі і сацыяльнай справядлівасцю. І апошняе, пра што скажу. Наша самабытнасць, традыцыйная каштоўнасць... Яны, вядома ж, магутны пласт беларускай нацыянальнай культуры, нашых вытокаў, нашага жыццядайнага культурнага кода, які і фарміруе генетычны код народа і нацыі. І вось гэта нам трэба зберагаць, выхоўваючы чалавека-грамадзяніна, адказнага за сваю сям’ю і за сваю краіну.

Уладзімір КАРАЧЭЎСКИ,
генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм»:

“У перспектыве студыя павінна стаць кластарам кінематаграфіі ў Рэспубліцы Беларусь”

(З выступлення)

— У мінулым годзе ўсе высілкі кінастудыі былі накіраваны на стабілізацыю фінансава-эканамічнай сітуацыі і рашэння сістэмных праблем. Дзякуючы дзяржаўнай падтрымцы ў выглядзе зваротнай бюджэтай пазыкі атрымалася пагасіць даўгі мінулых гадоў. Дапамога дзяржавы і сістэмная праца прадпрыемства (аптымізацыя выдаткаў, рост даходаў, пазбаўленне няпрофільных актываў) дазволілі выйсці на станоўчыя вынікі фінансава-гаспадарчай дзейнасці. Працягваецца рэструктурызацыя кінастудыі шляхам выключэння лішняй колькасці штатных адзінак, пераводу персаналу за штат і ўкамплектавання здымачных груп па грамадзянска-прававых дагаворах. Варта адзначыць, што мэтай рэструктурызацыі з’яўляецца стварэнне аптымальнай арганізацыйнай структуры і прыцягненне ў кінавытворчасць высокапрафесійных кадраў. Кінастудыя пастаянна пашырае спектр паслуг. У 2021 годзе прадпрыемства забяспечвала здымкі тэлеперадач Белтэлерадыёкампаніі.

Адным з галоўных напрамкаў дзейнасці з’яўляецца рэалізацыя маёмасных правоў. З улікам таго, што значная частка аўдыторыі пераходзіць у Інтэрнэт, кінастудыя вядзе актыўную працу па заключэнні дагавораў не толькі з тэлеканаламі, але і інтэрнэт-платформамі. Вядуцца перамовы з дыстрыбутарскімі кампаніямі Расіі, Венгрыі, Карэі, Японіі, Іспаніі і іншых краін. Падпісана пагадненне з буйным тэлевізійным агенствам Казахстана. Варта адзначыць супрацоўніцтва з Кітаем. Ужо падпісаны два дагаворы на продаж маёмасных правоў анімацыйных і ігравых фільмаў.

На 2022 і 2023 гады падрыхтаваны кінапраекты розных жанраў для шырокай глядацкай аўдыторыі. У канцы студзеня завершана праца над восьмісерыйным тэлефільмам «Польмя пад попелам» да Гола гістарычнай памяці. Ён будзе прадстаўлены ў рэйтынгавы час на тэлеканале «Беларусь 1», правы на паказ набылі і іншыя тэлеканалы.

Пачалася вытворчасць беларуска-ўзбекскага вана-патрыятычнага фільма «Казбек», прэм’ера якога запланавана адразу ў дзвюх краінах да 9 мая 2023 года. У канцы бягучага года будуць прадстаўлены дзве беларуска-расійскія стужкі навагодняй тэматыкі. Таксама сёлета плануецца пачаць распрацоўку новай экранізацыі рамана Уладзіміра Караткевіча «Чорны замак Альшанскі» і анімацыйнага фільма «Усяслаў Чаралзей». У бліжэйшай перспектыве — стварэнне беларуска-расійскага фільма да 80-годдзя Вялікай Перамогі.

Надзвычай складанай з’яўляецца сітуацыя з творчымі кадрамі. Назіраецца недахоп маладых спецы-

ялістаў так званага сярэдняга звяна. У сувязі з гэтым кінастудыя плануе надаваць вялікую ўвагу дэбютным работам і альманахам маладых. Гэта дазволіць прыцягнуць да стварэння кінапрадукцыі маладых аўтараў і рэжысёраў, іншых спецыялістаў здымачных груп. Таксама плануецца адкрыць пры кінастудыі курсы па кінематаграфічных спецыяльнасцях і арганізаваць творчыя майстэрні. Акрамя таго, патрабуе дапрацоўкі механізм уземадзейнення кінастудыі з незалежнымі прадзюсарамі.

Важнай вяхой стала правядзенне ў 2021 годзе Мінскага міжнароднага кінафестывалю «Лістапад». Лічым мэтазгодным стварыць пры кінастудыі пастаянную дырэкцыю фестывалю. Гэта дазволіць умацаваць імідж студыі на міжнародным рынку і пашырыць сувязі ў сферы кінематаграфіі.

Для эфектыўнай працы кінастудыя будзе вырашаць наступныя задачы. У 2022 годзе — скарачэнне выдаткаў і павелічэнне даходу ад аказання паслуг, у тым ліку новых відаў, сумеснай вытворчасці фільмаў і рэалізацыі маёмасных правоў. У наступныя гады — скарачэнне аб’ёму паслуг за кошт арганізацыі і правядзення здымак для замежных кінавытворцаў, атрымання прамых заказаў на кантэнт для тэлеканалаў і стрымінгавых платформаў, скарачэння долі бюджэтных сродкаў у адзіны прадукцыі і ўкладу ўласных сродкаў кінастудыі.

У перспектыве студыя павінна стаць кластарам кінематаграфіі ў Рэспубліцы Беларусь, аб’яднаўшы прыватных вытворцаў і ўсіх кінематаграфістаў краіны з мэтай рэалізацыі амбіцыйных планаў па выхадзе на міжнародную арэну.

Анатолій МАРКЕВІЧ, міністр культуры Рэспублікі Беларусь:

“Вектарам, які вызначае напрамак ідэалагічнай і выхаваўчай работы, з’яўляецца Год гістарычнай памяці”

(Працяг. Пачатак на стар. 2, 4, 5)

Самым слабым месцам у сістэме адукацыі ў сферы культуры застаюцца перападрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі кадраў. У такіх адукацыйных паслугах маюць патрэбу каля 2 тысяч работнікаў галіны. Патрабуюцца перагляд і абнаўленне праграм павышэння кваліфікацыі з улікам новых тэндэнцый у развіцці эканомікі, дасягненняў работы ўстаноў культуры, больш шырокае прыцягненне да выкладання лепшых спецыялістаў-практыкаў арганізацый культуры. Пытанне архіважнае.

Вектарам, які вызначае напрамак ідэалагічнай і выхаваўчай работы ва ўстановах адукацыі, з’яўляецца Год гістарычнай памяці. Праца з дзецьмі і моладдзю павінна забяспечыць фарміраванне патрыяцкай свабоды і адказнасці людзей з канструктыўнай грамадзянскай пазіцыяй.

КУЛЬТУРНА-АСВЕТНІЦКІЯ ЎСТАНОВЫ

Сетка культурна-асветніцкіх устаноў у 2021 годзе скарацілася на 131 арганізацыю. Работа па ўдасканаленні сеткі будзе прадоўжана і ў 2022 годзе шляхам пераходу на нестачыярныя формы абслугоўвання і стварэння ўстаноў змешанага тыпу ў населеных пунктах з малой колькасцю жыхароў.

Праведзеная аптымізацыя не аказала негатывнага ўплыву на якасць і даступнасць паслуг устаноў культуры. Разам з тым у шэрагу раёнаў Віцебскай, Гомельскай, Мінскай абласцей у 2022 годзе неабходна аператыўна вырашыць задачу ўкаранення мабільных форм культурнага абслугоўвання грамадзян.

Устаноўлены паказчык па колькасці наведванняў музеяў, бібліятэк і клубаў выкананы на 140, 115, 107 працэнтаў ад плана адпаведна.

Гэтаму садзейнічала павелічэнне колькасці праведзеных выстаў, экскурсій, культурна-адукацыйных мерапрыемстваў у музеях на 24,6%; мерапрыемстваў, якія праводзіцца клубнымі ўстановамі, на 11% да ўзроўню 2020 года, укараненне новых інтэрактыўных форм работ; адкрыццё новых экспазіцый Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, музеяў Брэскай і Гродзенскай абласцей.

Агульная колькасць наведванняў бібліятэк склала 30 823 554 наведванні, ці 3297 наведванняў на 1000 чалавек насельніцтва, пры плане 2854.

Жыхарам маланаселеных вёсак прапануюцца паслугі 106 бібліюсаў. Разам з тым у 13 раёнах Віцебскай, Гомельскай, Мінскай, Магілёўскай абласцей бібліюбусы адсутнічаюць, што негатывна ўплывае на даступнасць паслуг бібліятэк насельніцтва.

У мэтах фарміравання адзінай электроннай базы дзяржаўнага кніжнага фонду “Электронная бібліятэка” ствараюцца цэнтры па аблічбоўцы ў абласных бібліятэках усіх рэгіёнаў. У 2021 годзе абсталяванне набыта Брэскай, Гомельскай і Гродзенскай абласцямі. У 2022 годзе гэтая работа будзе прадоўжана ў Віцебскай, Мінскай і Магілёўскай абласцях.

Адной з асноўных праблем развіцця бібліятэк у 2021 годзе з’явілася невыкананне даручэння Кіраўніка дзяржавы па накіраванні на камплектаванне фондаў публічных бібліятэк не менш як 12% ад сумы, прадугледжанай на іх змест. Па выніках года гэты паказчык па краіне склаў 11,9% з прычыны невыканання нарматыву Віцебскай вобласці (11,9%) і другі год запар Магілёўскай вобласці (7,2%).

У 2022 годзе запланаваная рэалізацыя пілотнага праекта фінансавання бібліятэк з прымяненнем нарматыву бюджэтай забяспечанасці расходаў на аказанне паслуг у разліку на адну тысяччу чалавек, якая дасць магчымасць установам прамую залежнасць паміж аб’ёмам выдзяляемых бібліятэцы сродкаў і колькасцю абслугоўваемых ёю чытачоў і павысіць эфектыўнасць яе работы.

У клубных установах разам з павелічэннем колькасці мерапрыемстваў і колькасці наведванняў мерапрыемстваў у параўнанні з 2020 годам назіраецца змяншэнне колькасці клубных фарміраванняў на 511 фарміраванняў і іх удзельнікаў на 2111 чалавек. Ахоп насельніцтва клубнымі фарміраваннямі складае 2,9% пры плане 3% ад агульнай колькасці жыхароў краіны. Сярод адстаючых — клубы Віцебскай, Гомельскай і Мінскай абласцей.

Анатолій МАРКЕВІЧ, міністр культуры Рэспублікі Беларусь:

“Вектарам, які вызначае напрамак ідэалагічнай і выхаваўчай работы, з’яўляецца Год гістарычнай памяці”

(Працяг. Пачатак на стар. 2, 4, 5, 7.)

У цэлым у 2022 годзе змест работы ўсіх культурна-асветных арганізацый вызначаецца тэматыкай Года гістарычнай памяці. Ва ўсіх музеях ствараюцца экспазіцыі, прысьвечаныя ахвярам генацыду беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, у бібліятэках і клубах праводзяцца мерапрыемствы гісторыка-краязнаўчай і патрыятычнай тэматыкі, а таксама на прышчэпленне агульначалавечых каштоўнасцей.

КІНАМАТАГРАФІЯ

У 2021 годзе работа кінагаліны была нацэлена на рэалізацыю палыходаў, закладзеных ва Указе Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Аб развіцці кінематаграфіі”, што дало магчымасць забяспечыць рост эканамічных паказчыкаў кінавытворчасцей.

Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” пагасіла запазчаны і па выніках года выйшла на станоўчыя вынікі фінансавана-гаспадарчай дзейнасці.

Кінастудый і недзяржаўнымі вытворцамі завершана вытворчасць 20 фільмаў, у тым ліку 4 мастацкіх, 11 дакументальных і 5 анімацыйных кінастужак.

У дзяржаўных кінапракатных арганізацыях у параўнанні з 2021 годам выраслі паказчыкі па колькасці глядачоў і ўласных даходах. Кінаатэатры краіны наведалі 4396,5 тыс. чалавек, што на 910,3 тыс. чалавек больш, чым у 2020 годзе. Усяго кінавідовішчымі і кінапракатнымі арганізацыямі ў 2021 годзе былі аказаны паслугі на суму 30756,2 тыс. рублёў, што на 13312,13 больш, чым у 2020 годзе.

Міністэрствам культуры і Нацыянальнай кінастудый “Беларусьфільм” было адноўлена правядзенне Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”.

Дзякуючы прыцягненню да работы новай творчай каманды ў фестывалі прыняла ўдзел рэкордная колькасць краін — 54, пашырылася геаграфія ўдзельнікаў за кошт уключэння ў праграму работ кінематаграфістаў СНД, Азіі, Афрыкі, якія раней практычна не былі прадстаўлены на фестывалі. Упершыню за апошнія гады фестывальныя паказы адбыліся не толькі ў Мінску, але і ва ўсіх рэгіёнах Беларусі.

У 2022 годзе да вытворчасці рыхтуецца разнастайная па сваім тэматычным і жанравым напраўненні кінапрадукцыя. Вядзецца сумесная вытворчасць трох мастацкіх фільмаў сумесна з Расійскай Федэрацыяй, кінапраект аб Вялікай Айчыннай вайне рэалізуецца сумесна з Узбекістанам.

АХОВА ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ

У 2021 годзе Міністэрствам культуры і органамі кіравання культурай у рэгіёнах была працягнутая праца па выяўленні, захаванні і папулярызацыі аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны.

Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей папоўніўся 18 новымі аб’ектамі. Найбольш актыўна работа па наданні статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці летась праводзілася ў Гродзенскай вобласці, найменш актыўна — у Гомельскай вобласці і г. Мінску.

Адрэстаўраваны 83 гісторыка-культурныя каштоўнасці. Агульны аб’ём накіраваных на гэтыя мэты сродкаў склаў больш за 79 млн рублёў, у тым ліку сродкаў рэспубліканскага бюджэту — 40,7 млн рублёў.

Сярод найбольш знакавых аб’ектаў, уведзеных у эксплуатацыю ў 2021 годзе, можна адзначыць завяршэнне пускавых комплексаў у Крэўскім, Навагрудскім замках, у Старым замку ў г. Гродна, Косаўскім палацы, крыты касцёл Божга Цела ў г. Нясвіжы, будынкаў Нацыянальнага мастацкага музея ў Мінску і інш.

З фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва выдзелена 1,4 мільёна рублёў на аднаўленне Гальшанскага замка, аб’ектаў сядзібы Агінскіх у аграгарадку Залессе, капліцы ў вёсцы Заказель Драгічынскага раёна, будынкі музея ў горадзе Лепелі.

Актуальнай задачай на найбліжэйшую перспектыву застаецца павелічэнне колькасці адрэстаўраваных і прыстасаваных пад сучасныя патрэбы помнікаў архітэктуры.

Сёння ў краіне налічваецца больш за 300 аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, якія не выкарыстоўваюцца і знаходзяцца ў незадавальняючым стане. На 70% гісторыка-культурных каштоўнасцей адсутнічаюць зацверджаныя практычныя зоны аховы.

Ала ШАХОЦЬКА,

начальнік галоўнага ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама:

“Аптымізацыя павінна быць накіравана на забеспячэнне эфектыўнага функцыянавання галіны культуры”

(З выступлення)

Даступнасць паслуг у сферы культуры Мінскай вобласці забяспечваюць 1004 установы: металычны цэнтр народнай творчасці, клубныя ўстановы, музеі, бібліятэкі, тэатры, канцэртная і кінапракатная арганізацыя, установы сярэдняй спецы-

яльнай адукацыі і дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі. Праца па аптымізацыі сеткі праводзіцца пастаянна з улікам дэмаграфічнага і сацыяльнага складнікаў.

Дзяржаўнай праграмай «Культура Беларусі» на 2021—2025 гады вызначана мэта развіцця сферы — стварэнне ўмоў для эфектыўнага функцыянавання сеткі арганізацый культуры і актыўнага далучэння грамадзян да культурнага жыцця краіны. Разам з тым захоўваецца шэраг нявырашаных праблем, у тым ліку няроўны доступ да музейных і бібліятэчных фондаў жыхароў населеных пунктаў, дзе няма стацыянарных устаноў, а таксама адсутнасць у некаторых аграгарадках стацыянарных клубаў і недастатковая колькасць аўтаклубаў. У кантэксце правядзення аптымізацыі неабходна кіравацца канстытуцыйнымі правамі грамадзян нашай рэспублікі і задачамі, пастаўленымі ў дзяржаўнай праграме.

Пытанне аптымізацыі бюджэтных арганізацый хвалюе людзей, асабліва ў сельскай мясцовасці.

Яно звязана з наяўнасцю працоўных месцаў, даступнасці паслуг у сферы культуры, арганізацыі вольнага часу і сацыяльных зносін. Наяўнасць дзяржаўнай устаноў у невялікім населеным пункце — гэта сімвал клопату дзяржавы пра жыхароў.

У 2022 годзе прапануецца аптымізацыя з выкарыстаннем палыходаў: рэарганізацыя дзіцячых бібліятэк у аддзелы дзіцячай літаратуры пры раённых і пасялковых публічных бібліятэках, рэарганізацыя ў змешаныя ўстановы культуры ў адным населеным пункце, інтэграцыя з бібліятэкамі ўстаноў адукацыі.

На наш погляд, аптымізацыя павінна быць накіравана на забеспячэнне эфектыўнага функцыянавання шляхам загрузкі наяўных будынкаў і пашырэнне спектра паслуг.

Таксама праводзіцца праца па размяшчэнні розных устаноў культуры і іншых сацыяльных устаноў у адным будынку. У клубных установах у сельскай мясцовасці функцыянуюць класы дадатковай адукацыі, кіназала, выставачная галерэя, пункты паштовай сувязі і бытавога абслугоўвання. Паспяхова працуюць карцінная галерэя Валерыя Шкарубы і галерэя «З’ява» ў Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Каладзева, музычная гасціўня Станіслава Манюшкі на базе Чэрвеньскага краязнаўчага музея, кіназалы ў дзіцячай бібліятэцы Капыля. У горадзе Беразіно ў будынку бібліятэкі будучы працаваць ЗАГС, рэдакцыя і музейная экспазіцыя. У Маладзечне — публічная бібліятэка, цэнтр рамёстваў, мастацкае аддзяленне ДШМ і выставачная галерэя.

У якасці кампенсацыйных мерапрыемстваў аказваюцца паслугі культуры ў не стацыянарнай форме. У Мінскай вобласці іх забяспечваюць 19 аўтаклубаў, 20 бібліюбусаў і 220 бібліятэчных пунктаў. Для забеспячэння якаснага абслугоўвання сельскіх населеных пунктаў плануецца закупка 11 пасажырскіх машын на парытэтных умовах фінансавання абласнога і раённага бюджэтаў. Гэта дазволіць пашырыць сетку маршрутаў, зрабіць перавозку творчых калектываў бяспечнай, а ўстановы культуры — больш мабільнымі. Падводзячы вынікі, можна адзначыць, што ў Мінскай вобласці маецца дастаткова рэсурсаў для рэалізацыі задач у сферы культуры.

Газета-рэгіёны-чытач

27 лютага адбудзецца рэспубліканскі рэфэрэндум па пытанні ўнясення змяненняў і дапаўненняў у Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь. Праект Асноўнага Закона ўжо абмяркоўваўся паўсюдна па краіне, звярталіся агульныя пазіцыі. Як рыхтуюцца да знакавага мерапрыемства ў рэгіёнах?

■ **Алена Куляшова, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Быхаўскага райвыканкама:**

— Да рэфэрэндуму, які стане вызначальным для будучыні беларусаў, у тым ліку для наступных пакаленняў, усё гатова. Створаны выбарчыя ўчасткі па ўсім раёне, а таксама выбарчыя камісіі. Адзначу, што ўрны для галасавання на рэфэрэндуме будуць празрыстымі. Таксама арганізуюцца культурныя мерапрыемствы. Інфармацыйная кампанія па пытаннях змяненняў і дапаўненняў у Канстытуцыю прайшла выдатна. У нас шмат хто выступаў на дыялогавых пляцоўках. Безумоўна, і губернатар вобласці Анатоль Ісачанка, і дэпутат Палаты прадстаўнікоў Сяргей Сыранкоў зрабілі ўсё неабходнае, каб адказаць насельніцтву на тэмы пытанні, якія задаваліся па абноўленай Канстытуцыі.

■ **Віталій Ляховіч, начальнік аддзела культуры Ваўкавыскага райвыканкама:**

— Да правядзення рэфэрэндуму ў нас робіцца ўсё належнае, што прапісана ў Выбарчым кодэксе. Кабінкі і урны да галасавання будуць змяшчацца ў тым ліку і ва ўстановах культуры. Лічу, што кампанія па тлумачэнні сэнсу паправак у Канстытуцыю сярэд насельніцтва выканана на дастатковым узроўні. За тэрмін яе правядзення на Ваўкавышчыне пабывалі губернатар нашай вобласці Уладзімір Каранік, журналіст Ігар Тур, аналітык Аляксей Аўдонін.

■ **Алена Адамейка, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пухавіцкага райвыканкама:**

— Ужо арганізаваны выбарчыя ўчасткі па ўсім раёне, сярод іх і ва ўстановах культуры. Мы рыхтуем шэраг забаўляльных мерапрыемстваў сумесна з творчымі калектывамі раёна. За час інфармацыйнай кампаніі ў нас пабывалі член Савета Рэспублікі Валерый Гайдукевіч, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Алег Белаконеў, старшыня "Беларускага таварыства "Веды" Вадзім Гігін.

Падрыхтаваў Павел САЛАЎЁЎ

Анатолій МАРКЕВІЧ, міністр культуры Рэспублікі Беларусь:

"Вектарам, які вызначае напрамак ідэалагічнай і выхаваўчай работы, з'яўляецца Год гістарычнай памяці"

(Працяг. Пачатак на стар. 2, 4, 5, 7, 8.)

Значныя недахопы ў рабоце з гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі былі адзначаны па выніках праверкі, праведзенай Генеральнай пракуратурай Рэспублікі Беларусь. У 2022 годзе ўсе выказаныя заўвагі будуць выпраўлены і далейшая работа па ахове гісторыка-культурнай спадчыны арганізавана на новым якасным узроўні.

МАТЭРЫЯЛЬНА-ТЭХНІЧНАЕ ЗАБЕСПЯЧЭННЕ

У 2021 годзе Міністэрствам культуры і органамі кіравання культурай у рэгіёнах забяспечана выкананне планаў па рэканструкцыі, капітальным і бягучым рамонтзе аб'ектаў культуры, набыцці абсталявання і музычных інструментаў.

Грашовыя сродкі, выдзеленыя ў рамках Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмы ў аб'ёме 15 млн рублёў, асвоены ў 2021 годзе ў поўным аб'ёме. Уведзены ў эксплуатацыю: першы і чацвёрты пускавыя комплексы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь; трэцяя чарга аб'екта "Рэканструкцыя з рэстаўрацыяй касцёла Божага Цела ў г. Нясвіжы" — крыпта; чацвёрты пускавы комплекс аб'екта "Помнік архітэктуры XIX стагоддзя. Косаўскі палацава-паркавы ансамбль".

Выкананы капітальны рамонт на 14 аб'ектах культуры і бягучы рамонт на 27 аб'ектах на агульную суму 5,8 млн рублёў.

На набыццё музычных інструментаў і абсталявання выдзелена і асвоена ў 2021 годзе больш як 6 млн рублёў. Закуплена 1344 адзінкі інструментаў (157% ад плана), адрамантавана 709 адзінкаў інструментаў (193% ад плана).

У 2022 годзе на працяг будаўніцтва 9 аб'ектаў выдзелены сродкі рэспубліканскага бюджэту ў аб'ёме 13 162,9 тыс. рублёў, на капітальны рамонт 17 аб'ектаў прадугледжана 4201,3 тыс. рублёў, на бягучы рамонт 22 устаноў культуры — 2 359,1 тыс. рублёў.

МІЖНАРОДНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

У 2021 годзе прайшлі Дні культуры Беларусі ў Казахстане і ў Прыморскім краі Расійскай Федэрацыі, а таксама Дні культуры Таджыкістана ў Беларусі. Адбыўся шэраг знакавых мерапрыемстваў у рамках 30-годдзя ўтварэння СНД. Сярод іх — 36-е пасяджэнне Савета па культурным супрацоўніцтве дзяржаў — удзельніц СНД пад старшынствам Рэспублікі Беларусь, Міжнародная выстаўка "ART EXPO" дзяржаў — удзельніц СНД у г. Барысаве і іншыя.

Важным напрамкам нашай работы з'яўляецца актыўнае ўзаемадзеянне з грамадскімі аб'яднаннямі беларусаў замежжа, якія цяпер налічваюць 207 арганізацый.

У рамках правядзення Дзён беларускай культуры ў Рэспубліцы Казахстан у кастрычніку 2021 года адбылася сустрэча прадстаўнікоў беларускай дыяспары Казахстана з гарадоў Нур-Султан, Караганда, Паўладар.

У лістападзе 30 кіраўнікоў замежных беларускіх аматарскіх калектываў мастацкай творчасці з 7 краін прайшлі стажыроўку ва ўстановах культуры.

У 2022 годзе Міністэрствам культуры запланавана правядзенне абменных Дзён культуры з Расійскай Федэрацыяй, шэрагам дзяржаў СНД, Кітайскай Народнай Рэспублікай (у анлайн-фармаце), арганізацыя ў новым фармаце Фестывалу нацыянальных культур, у якім прымуць удзел прадстаўнікі ўсіх грамадскіх аб'яднанняў беларусаў замежжа. Сёння гэтая ініцыятыва ўжо выклікала станоўчы рэзананс у дыяспарах.

Інфармацыйнае забеспячэнне дзейнасці сферы культуры

Наколькі важная свечасёнае падазена інфармацыя, правільна выбудаваная інфармацыйная палітыка, далі зразумець падзеі апошніх гадоў.

Сёння відэаочная запатрабаванасць грамадства да апэратыўнага прадастаўлення інфармацыі, аб чым сведчыць цікавасць да тэлеграм-канала Міністэрства. Толькі за апошні месяц колькасць ягоных падпісчыкаў павялічылася на 9%. Важна працягваць і падвышаць эфектыўнасць працы ў інфармацыйным полі.

Паважаныя члены калегіі і запрошаныя!

У 2022 годзе мы ставім перад галіной культуры важныя і адказныя задачы, якія будуць садзейнічаць паспяховай рэалізацыі мэт правядзення Года гістарычнай памяці, росту эканамічных паказчыкаў дзейнасці арганізацый культуры і даходаў работнікаў, павышэнню аўтарытэту і прэстыжу нацыянальнай культуры ў Беларусі і за мяжой.

У галіне кадровай работы:

забяспечыць рэалізацыю планаў мерапрыемстваў па фар-

Некалькі лічбаў

Сродкі, вылучаныя на аб'екты культуры

У адпаведнасці з Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмай на 2021 год, Міністэрствам культуры на працяг будаўніцтва васьмі аб'ектаў былі вылучаныя сродкі рэспубліканскага бюджэту ў аб'ёме 12098,2 тысячы рублёў. З улікам апрадэжваючых тэмпаў будаўніцтва, асінананні былі павялічаныя на 24%, да 15006 тысяч рублёў, вылучаныя сродкі асвоеныя ў поўным аб'ёме.

У 2021 годзе Міністэрствам культуры па артыкуле "капітальны рамонт" вылучаныя сродкі ў суме 3395,2 тысячы рублёў на чатырнаццаць аб'ектаў, якія таксама асвоеныя ў поўным аб'ёме. За рахунак сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва, у 2021 годзе вяліся работы на чатырох аб'ектах, асвоеныя сродкі ў аб'ёме 1404,7 тысяч рублёў.

На правядзенне работ па цяжкім рамонтзе на дваццаці сямі аб'ектах у 2021 годзе было вылучана 2407,6 тысяч рублёў. На набыццё абсталявання было вылучана 6227,7 тысяч рублёў.

У 2021 годзе забяспечанае выкананне даручэння Кіраўніка дзяржавы па набыцці і рамонтзе музычных інструментаў. З прадугледжанай закупкі 812 музычных інструментаў, арганізацыямі сістэмы Міністэрства культуры, сумесна з абласнымі выканаўчымі камітэтамі і Мінскім гарадскім выканаўчым камітэтам, закуплена 1344 інструментаў на агульную суму 7564,7 тысяч рублёў. У тым ліку ў 2021 годзе закуплена 217 піянінаў беларускай вытворчасці за рахунак сродкаў рэспубліканскага бюджэту, сродкаў мясцовага бюджэту і іншых крыніц. У 2021 годзе адрамантавана больш за 709 інструментаў на суму 145,2 тысячы рублёў.

Анатолій МАРКЕВІЧ, міністр культуры Рэспублікі Беларусь:

“Вектарам, які вызначае напрамак ідэалагічнай і выхаваўчай работы, з’яўляецца Год гістарычнай памяці”

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 2, 4, 5, 7, 8, 9.)

міраванні дзейснага рэзерву кадраў, не дапускаць назначэння на пасады кіраўнікоў работнікаў, раней звольненых па дыскрэдытуемых абставінах; прыняць у дзяржаўных арганізацыях культуры Кодэкс гонару працаўнікоў культуры.

У галіне прававога рэгулявання сферы культуры:

прыняць Закон аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры.

У галіне сацыяльна-эканамічнага развіцця культуры:

павялічыць не менш чым на 7,5% аб’ём пазабюджэтных (уласных) даходаў;

забеспечыць рост не менш чым на 2% аб’ёму экспарту паслуг арганізацыямі, падпарадкаванымі Міністэрству культуры;

забеспечыць павелічэнне не менш чым на 9% аб’ёму пазабюджэтных (уласных) даходаў, якія накіроўваюцца на стымулюючыя выплаты работнікам арганізацыі культуры.

У галіне прафесійнага мастацтва:

прыцягваць да правядзення дзяржаўных спецыяльных мерапрыемстваў маладых рэжысёраў (не менш за два за год) і прадстаўнікоў таленавітай моладзі — пераможцаў міжнародных, нацыянальных, рэгіянальных конкурсаў і фестываляў (не менш за 30 за год);

акжышчыць пераход дзяржаўных тэатраў на новы механізм бюджэтнага фінансавання;

правесці інвентарызацыю твораў манументальнага і манументальна-дэкарацыйнага мастацтва, устаноўленых у Рэспубліцы Беларусь, і сфарміраваць рэспубліканскі пералік гэтых твораў.

У галіне адукацыі:

сумесна з аб’яўкамі, Мінскім гарвыканкамам, арганізацыямі — заказчыкамі кадраў прыняць меры па павелічэнні навучэнцаў па мэтавым накіраванні;

адкрыць групы для навучання па адукацыйных праграмах павышэння кваліфікацыі кіраўнікоў і настаўнікаў дзіцячых школ мастацтваў, работнікаў клубных арганізацый, металычных цэнтраў народнай творчасці, тэатральна-відовішчых арганізацый, спецыялістаў, адказных за ахову гісторыка-культурнай спадчыны;

забеспечыць рост колькасці навучэнцаў — замежных грамадзян ва ўстановах вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі;

у мэтах павелічэння экспарту адукацыйных паслуг актывізаваць работу па папулярнасці беларускай адукацыі за мяжой, у першую чаргу ў краінах СНД, павышэнні яе канкурэнтаздольнасці.

У галіне культуры-асветніцкай работы:

правесці рэарганізацыю ўстаноў культуры шляхам стварэння ўстаноў змешанага тыпу зыходзячы з колькасці жыхароў населеных пунктаў; рэалізаваць пільны праект фінансавання бібліятэк з прымяненнем нарматыву бюджэтнай забеспячэння расходаў на аказанне паслуг у разліку на адну тысяччу чалавек, якія жывуць на тэрыторыі адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі;

стварыць рэгіянальныя цэнтры на базе абласных бібліятэк па аблічбоўцы бібліятэчных дакументаў, аснасіўшы іх неабходным абсталяваннем і праграмным забеспячэннем.

У галіне кінематаграфіі:

забеспечыць нарошчванне сумеснай вытворчасці фільмаў з Расійскай Федэрацыяй, Узбекістанам, Казахстанам;

пашырыць рынкі збыту беларускай фільмапрадукцыі за кошт краін СНД, Кітайскай Народнай Рэспублікі і іншых дзяржаў азіяцкага рэгіёна;

у мэтах прыцягнення таленавітай моладзі да вытворчасці фільмаў правесці конкурс кінапраектаў сярод маладых кінематаграфістаў з правядзеннем па яго выніках маладзёжнага кінафестывалю.

Падчас цырымоніі ўзнагароджання. Анатолій Маркевіч і Аляксандр Шастакоў.

У галіне аховы гісторыка-культурнай спадчыны: правесці ў 2022 годзе маніторынг стану нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей;

распрацаваць і рэалізаваць планы мерапрыемстваў на перыяд да 2025 года па захаванні гісторыка-культурных каштоўнасцей па крокавым дзеяннемі па кожным аб’екце, які знаходзіцца ў незадавальняючым стане;

распрацаваць і рэалізаваць планы кіравання Мірскім і Нясвіжскім замкамі як аб’ектамі ЮНЕСКА.

У галіне капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння галіны культуры:

забеспечыць кантроль за ходам будаўніцтва і выкананнем графікаў вытворчасці работ на аб’ектах культуры;

у першачарговым парадку накіроўваць сродкі рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў на фінансаванне ўводных аб’ектаў, а таксама аб’ектаў, якія маюць высокую ступень будаўнічай гадоўнасці;

у тэрмін да 20 снежня 2022 года ўвесці ў эксплуатацыю аб’екты: Косаўскі палацава-паркавы ансамбль і комплекс былога калегіума езуітаў у в. Юравічы;

Міністэрству культуры сумесна з Міністэрствамі эканомікі і фінансаў прапрацаваць пытанне выдзялення дадатковых сродкаў на завяршэнне работы ў галюнным корпусе палацава-паркавага ансамбля ў вёсцы Жылічы з мэтай уводу яго ў эксплуатацыю ў 2022 годзе;

Віцебскаму аб’яўкамі да 1 чэрвеня 2022 г. завяршыць капітальны рамонт Палаца культуры ў горадзе Барань Аршанскага раёна.

У галіне міжнароднага супрацоўніцтва:

у мэтах прасоўвання беларускай культуры забеспечыць стварэнне і размяшчэнне на сайтах арганізацый культуры анлайн-версій мерапрыемстваў з субцітрамі на англійскай і кітайскай мовах, удзел у міжнародных анлайн-фестывалях і конкурсах;

сумесна з Міністэрствам замежных спраў аказваць дапамогу арганізацыям культуры Рэспублікі Беларусь ва ўстанавленні прамых кантактаў з замежнымі партнёрамі для арганізацыі гастроляў, прыцягнення замежнай бязвыплатнай дапамогі для рэалізацыі культурных праектаў;

для фарміравання станоўчага іміджу дзяржавы забеспечваць выступленні канструктыўна настроеных прадстаўнікоў беларускай дыяспары за мяжой у сродках масавай інфармацыі ў сувязі з важнымі падзеямі ўнутранага і міжнароднага жыцця Рэспублікі Беларусь.

Завяршаючы свой даклад, хачу падзякаваць кожнаму з вас і выказаць надзею на прадуктыўную работу ў далейшым.

Пасля вынікавай калегіі Міністэрства культуры адбылося ўзнагароджанне найлепшых супрацоўнікаў сферы, пераможцаў конкурсаў на найлепшае ўпраўленне культуры і найлепшую ўстанову, падпарадкаваную Міністэрству культуры, а таксама пераможцаў рэспубліканскага конкурса культурных праектаў патрыятычнай тэматыкі за 2021 год, актыўных удзельнікаў такіх акцый і праектаў.

За шматгадовую плённую працу, значны асабісты ўклад у рэалізацыю дзяржаўнай палітыкі ў сферы

культуры-дасугавай дзейнасці і ўстаноў адукацыі ўпраўлення культуры Магілёўскага абласнога выканаўчага камітэта Іна Багамазава, дырэктар Дзіцячай харэаграфічнай школы мастацтваў № 1 г. Мінска Ірына Дарохіна, загадчык Вулькаўскага-1 цэнтры культуры і народнай творчасці дзяржаўнай установы культуры “Цэнтралізаваная клубная сістэма Лунінцкага раёна” Вольга Мелюх, артыст тэатра лялек — вядучы майстар сцэны Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь “Гродзенскі абласны тэатр лялек” Наталля Піліпчык, кіраўнік гуртка філіяла “Гарадошкі Дом рамёстваў і фальклору” дзяржаўнай установы культуры “Цэнтр традыцыйнай культуры і народнай творчасці Гарадошскага раёна” Васіль Сіманковіч, загадчык сектара планава-эканамічнай работы ўпраўлення культуры Віцебскага аб’яўкамі Святалана Спірыдонава і артыст драмы вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы “Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь “Брэсцкі акадэмічны тэатр драмы імя Ленінскага камсамола Беларусі” Міхал Лыбіч.

Ад імя міністра Анатоля Маркевіча граматай Міністэрства культуры ў намінацыі “Найлепшае ўпраўленне культуры” атрымала ўпраўленне Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта, а падзякі Міністэрства — упраўленні культуры Магілёўскага і Брэсцкага абласных выканаўчых камітэтаў.

У намінацыі “Найлепшая тэатральна-відовішчана ўстанова” граматай Міністэрства культуры ўзнагароджаная Беларуска дзяржаўная філармонія, а таксама Беларускі дзяржаўны ансамбль “Песняры”.

Грамоту як найлепшая ўстанова сярэдне-спецыяльнай адукацыі атрымала гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, а як найлепшая ўстанова адукацыі — непасрэдна Беларуска дзяржаўная акадэмія музыкі. Граматамі ў намінацыях “Найлепшая культурна-асветніцкая арганізацыя”, а таксама “Найлепшае добраўпарадкаванне тэрыторыі арганізацыі культуры і ўстаноў адукацыі сферы культуры рэспубліканскага падпарадкавання” ўзнагароджаная ўстанова “Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць-герой”.

У намінацыі “Найлепшае добраўпарадкаванне тэрыторыі арганізацыі культуры і ўстаноў адукацыі сферы культуры абласнога падпарадкавання” граматай ўзнагароджаны Гомельскі палаца-паркавы ансамбль. А грамоту Міністэрства за найлепшае добраўпарадкаванне тэрыторыі арганізацыі культуры і ўстаноў адукацыі сферы культуры рэспубліканскага падпарадкавання атрымаў Гістарычны музей горада Крычава.

Пераможцамі рэспубліканскага конкурса за найлепшы культурны праект патрыятычнай тэматыкі ў намінацыі “Найлепшы спектакль патрыятычнай тэматыкі” сталі Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы за драматычны спектакль “Чорная панна Нясвіжа”, Гродзенскі абласны тэатр лялек за лялечную пастаўку “Майскія зоркі Перамогі” і Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і ба-

культуры, захаванне і развіццё культурных традыцый Магілёўскай вобласці Ганарова грамата Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь была ўручана начальніку ўпраўлення культуры Магілёўскага абласнога выканаўчага камітэта Алегу Стэльмаку.

За шматгадовую плённую працу, высокі прафесіяналізм, значны асабісты ўклад у захаванне і папулярнасці нацыянальнай культуры Падзяка Прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь была абвешчана кіраўніку Заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь, узорнай царкавай студыі “Арэнэ” Гарадскога палаца культуры “Орша” Алене Жаўненка і рэжысёру ўзорнага тэатра эстрадна-спартыўнага танца “Каскал” Слоўніскага цэнтры культуры і адпачынку Зоі Пятроўскай.

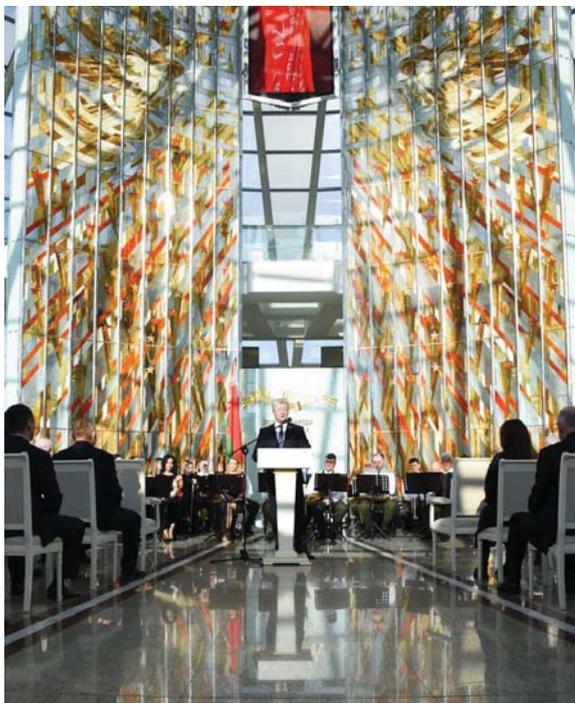
За шматгадовую плённую працу, высокі прафесіяналізм і значны ўклад у рэалізацыю дзяржаўнай культуры палітыкі Ганаровай граматай Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ўзнагароджаны калектыў установы культуры “Ашмянскі краязнаўчы музей імя Ф.К. Багушэвіча”.

За значны ўклад у рэалізацыю дзяржаўнай палітыкі ў сферы культуры, шматгадовую добрасумленную работу і высокі прафесіяналізм Падзякай Старшыні Савета Рэспублікі Беларусь ўзнагароджаны кіраўнік гуртка тэатра “Ніток” філіяла “Неглюбскі сельскі цэнтр тэатра” дзяржаўнай установы культуры “Веткаўскі цэнтр культуры і народнай творчасці” Людміла Кавалёва, кіраўнік народнага аматарскага харэаграфічнага ансамбля “Кордэ” дзяржаўнай установы культуры “Слушкі гарадскі Дом культуры” Наталія Мартыновіч і дырэктар установы культуры “Брэсцкі абласны краязнаўчы музей” Аляксей Мішкоў.

За шматгадовую плённую працу, высокі прафесіяналізм, значны асабісты ўклад у захаванне і папулярнасці нацыянальнай культуры нагрудным знакам Міністэрства культуры “За ўклад у развіццё культуры Беларусі” ўзнагароджаны начальнік аддзела народнай творчас-

Найлепшыя ў культурнай галіне

ла за музычны спектакль “Дзікае паляванне караля Стаха”.

У намінацыі конкурсу “Найлепшая канцэртная праграма, прадстаўленне патрыятычнай тэматыкі” пераможцамі сталі Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў за эстрадную праграму для ўдзельнікаў VI Усебеларускага народнага сходу “Мы — народ...”, а таксама за харэаграфічную канцэртную праграму “Насустрэч пачуццям і думкам крылатым”, і Маладзёжны тэатр эстрады за музычную канцэртную праграму — народнае шоу “Песні маёй краіны святы “Купалле” (“Александрыя збірае сяброў”).

У намінацыі “Найлепшы фільм патрыятычнай тэматыкі” пераможцамі сталі аўтарскі калектыў у складзе Вячаслава Бандаронкі, Дамітрыя Сарокі і Ганні Асігі за стужку “Рана на цэле Беларусі”. А за анімацыйную стужку “263 ночы” пераможцамі конкурсу сталі Канстанцін Андрушчак і Святлана Кавалеўская.

У намінацыі “Найлепшы твор выяўленчага мастацтва патрыятычнай тэматыкі” пераможцамі сталі аўтарскі калектыў ваенных мастакоў

Прэзідэнтам Цэнтральным Доме афісэраў — Мікалай Апіёк, Уладзімір Урольніч, Георгій Лойка, Уладзімір Гардзеенка і Аляксандр Асёдоўскі за серыю твораў “Служым Айчыне”. Таксама тут сталі найлепшымі члены Беларускага саюза мастакоў Ларыса Журавіч за серыю графічных работ “Вяртанне”, Валеры Малахаў за манументальна-дэкаратыўны бар’ельф “Апошнія абдымкі” для мемарыяльнага комплексу “Ала” Светлагорскага раёна і Сяргей Гумілеўскі за скульптурны партрэт Янкі Купалы “Мне сняцца сны аб Беларусі”.

У намінацыі “Найлепшае культурнае мерапрыемства народнай творчасці патрыятычнай тэматыкі” пераможцамі сталі Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь, народны тэатр “Пілігрым” Полацкага гарадскога Палаца культуры за стварэнне аматарскага праекта “Тэатральная кампазіцыя “Усё жыццё — падзвіг”, аўтарскі калектыў Гомельскага абласнога цэнтру народнай творчасці ў складзе Ірыны Глушэц, Людмілы Мельнікавай і Наталлі Сафрановіч за стварэнне праекта народных рамёстваў “Выстава-прэзентацыя “Жывая

спадчына Гомельшчыны” і аўтарскі калектыў Віцебскага абласнога металычнага цэнтру народнай творчасці ў складзе Кацярыны Лабуко, Вольгі Мульы і Васіля Медзюхі за стварэнне праекта для моладзевай аўдыторыі “Патрыятычная акцыя “Дарогамі памяці”.

У намінацыі “Найлепшы музейны праект патрыятычнай тэматыкі” пераможцамі сталі Ліцкі гісторыка-мастацкі музей за стварэнне інтэрактыўнага праекта “Перадайце добра па крузе”, Гомельскі палаца-паркавы ансамбль за стварэнне культурна-асветніцкага праекта “Лета ў археалогіі” і Кобрынскі ваенна-гістарычны музей імя А. Суворова за стварэнне інтэрактыўнага гісторыка-краязнаўчага праекта “Знаёмцеся — сваімі”.

Пераможцамі ў намінацыі “Найлепшы інтэрактыўны бібліятэчны праект патрыятычнай тэматыкі” сталі Віцебская абласная бібліятэка імя У.І. Леніна за стварэнне культурна-асветніцкага праекта сярод абласных бібліятэк “Вызваленне Віцебскай вобласці. 1943-1944 гг.”. Цэнтралізаваная сістэма дзяржаўных публічных бібліятэк горада Магілёва за стварэнне мультымедыянага ETHNO-LIT-праграмы “Бібліятэка-TRIBUTE” сярод раённых і гарадскіх бібліятэк, і сярод сельскіх бібліятэк — Казлоўшчынская гарнаспялковая бібліятэ-

ка дзяржаўнай установы культуры “Дзятлаўская раённая бібліятэка” за стварэнне краязнаўчага інтэрнэт-праекта “Нашы суайчыннікі”.

За актыўны ўдзел у правядзенні значных грамадска-культурных мерапрыемстваў Ганаровай граматай Міністэрства культуры ўзнагароджаны кампазітар, музыкант гурта “Аўра” Яўгеній Алейнік, эстрадная спявачка, вакалістка гурта “Аўра” Юлія Быкава, Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь, Акадэмічны ансамбль песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь ансамбль танца Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта “Крыжачок”, Беларускі дзяржаўны акадэмічны народны харэаграфічны ансамбль “Харошкі”, Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Рэспублікі Беларусь імя Юсіфа Жыновіча, Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Генадзі Цітовіча.

Граматай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ўзнагароджаны старшы выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Дамітрый Бяззубенка, рэжысёр-пастаноўшчык Яна Калачыцкая, мастак-пастаноўшчык Іна Лазарава, старшы выкладчык установы адукацыі “Бе-

ларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” Агага Мацко, мастацкі кіраўнік творчай майстэрні эстраднага мастацтва “Хвілінка” Ташыя Панова, загадчык кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Людміла Ражкова і Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь, фальклорная група “Купалінка”.

Палзіка міністра культуры Рэспублікі Беларусь была абвешчана настаўніку дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 10 імя Яўгена Глебава г.Мінска Галіне Аеравай, навуковаму супрацоўніку мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” Арыёму Даўтуну, дырэктару дзяржаўнай установы “Мінскканцэрт” Паўлу Дварэшкаму, студэнту Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Арыёму Дзеравягу, рэжысёру тэлебачання галоўнай дырэкцыі тэлеканала “Беларусь 2” Белтэлерадыёкампаніі Дашу Жуцко, вядучаму канцэрта, салісту Вялікага тэатра Беларусі Вользе Кажгалевай, навуковаму супрацоўніку мастацкай галерэі “Універсітэт ку-

льтуры” Ігару Калашнікаву, настаўніку дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 10 імя Глебава г.Мінска Аляксею Клімовічу, старшаму выкладчыку Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Яўгену Курчыну, дырэктару Музея гісторыі горада Мінска Галіне Ладзісавай, вядучаму метадысту дзяржаўнай установы “Мінскканцэрт” Ларысе Насановіч, намесніку галоўнага дырэктара Агенцтва тэлебачання і радыё, вядучай Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь Вікторыі Пупко, старшын рэспубліканскага грамадскага аб’яднання “Патрыёты Беларусі” Сяргею Рачкоўскаму, дацэнт Беларускага дзяржаўнага акадэміі музыкі Тамары Слабодчыкавай, дырэктару Мінскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя Глінкі Аляксею Снітко, мастацкаму кіраўніку Заслужанага аматарскага калектыўу Рэспублікі Беларусь, узорнага тэатра эстраднай песні “Сябрынка” Палаца культуры Мінскага аўтамабільнага завода Ташыя Трухан, намесніку старшын рэспубліканскага грамадскага аб’яднання “Патрыёты Беларусі” Ганне Харута, архіерэйскаму хору мінскага Свята-Духава Кафедральнага сабора і прыватнаму канцэртнаму ўнітарнаму прадпрыемству “Прадзюсарскі цэнтр “Спамаш”.

Фота з калегіі — Таццяны МАТУСЕВІЧ

Мала аб чым шкадую. Хіба што аб нейкіх нерэалізаваных творчых магчымасцях. Ці ж зважаеш у юнацтве на ўсё тое, што настойліва прапаноўвае Бог? Бухгалтары так і застаюцца бухгалтарамі, інжынеры — інжынерамі. Не, пасля працы яны складаюць вершы пішуць пейзажы і лепяць з гліны, але толькі для сябе, у стол, нават без мары пра скарэнне нейкіх творчых вяршынь. І гэта яшчэ добра, калі гадоўна справа жыцця застаецца ў выглядзе хобі. Але ж і так бывае: што павінна было вырасці і забуць, нават і кволых парасткаў не дае. Так багатая залатая жыла вякамі хаваецца пасярод пустой пароды. Трагедыя! І не толькі асабістая...

Майстар не можа без чалядніка

Яўген РАГІН

Тут самы час павесці гаворку пра гурткі пры ўстановах культуры, якія і павінны шукаць тыя крупіны золата, якія з часам заблішчаць на радасць усім. Аднак я спачатку пра майстра — пра свайго дзядзьку Піліпа. Матчын родны брат меў жорсткі нораў і жалезную волю. У Вялікую Айчынную вайну хутка прызвычаўся ваяваць і з радавога дарос да капітана. Нідзе не вучыўся, але з поспехам працаваў банкаўскім служачым. Віртуозна граў на гітары-семіструнцы, стварыў аматарскае музычнае трыа. Быў дасведчаным шаўцом. Рабіў з лазы зграбныя кошкі. Адкуль усё гэта? Ад шырыні душы і ад улюблёнасці ў жыццё. Якім я быў абыякавым да ўсяго гэтага! І цяпер выразаю бачу: сядзіць дзядзька ў аблоках “Прымы” на сваім ганку, задалоена пліошчыць вочы, потым нечакана кідае мне адрамантаваны жаночы бот: “Знайдзі!” Я шукаю лапкі і не знаходжу, рамонт — ідэальны. Хіба ж я думаю, што гэта мастацтва! Што бліскача зашыты бот і дыхтоўна “пабудаваны” раман — рэчы аднаго кшталту. Пазнакі шчаслівага творчых жыцця! Халтуршчык адбывае павіннасць, майстар размаляе на роўных з небам. А мне быў дадзены шанец, які я не выкарыстаў. А трэба было вучыцца. Мужчына павінен добра валодаць і розумам, і рукамі.

А чаго вартыя дзядзькавы кошкі? Яны не толькі прыгожыя, яны — функцыянальныя. Пляценне не шчыльнае, кошкі добра прадзімаюцца паветрам. Нават у дажджлівы дзень воньскага капання бульбы бруд з яе хутка пераўтвараецца ў пясок і прысыпаецца праз шчыліны пляцення. Дызайнерская аксіёма: прыгажосць і практычнасць —

сінонімы...

Вось для чаго патрэбныя нашы майстры з раённых дамоў рамёстваў. Адшуквай вучню і перадавай ім сваё мастацтва. Каб не спынялася тое, што называецца пераемнасцю, без якой не бывае любові да Радзімы. Дзядзька Піліп быў непаўторным і адзіным. Нашы народныя майстры — магутныя сваімі вучнямі. З іх, стараных чаляднікаў, таксама вырастаюць майстры. Інакш і быць не можа.

Менавіта пра пераемнасць нацыянальных традыцый ішла гаворка на семінары дырэктараў клубных сістэм і кіраўнікоў цэнтраў культуры Магілёўскай вобласці. Вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Крысціна Башарымава піша: “Разглядаючы пытанні выхавання падрастаючага пакалення, культурнага абслугоўвання насельніцтва. Было прааналізавана фармаванне рэзійнальных культурных брэндаў”. Ішла на семінары і гаворка пра арганізацыю дзейнасці майстроў докартаўна-прыкладнага мастацтва, эфектыўнасць працы якіх вызначае колькасцю вучню.

“Цяжка стаць майстрам, калі не вучыш тое, што стварылі да цябе”, — сьвярджаюць у лісце супрацоўніцы Слонімскага раённага цэнтра культуры, народнай творчасці і рамёстваў. Гаворка вядзецца пра майстра па вышыўцы і ткацтве паясоў аддзела рамёстваў і тра-

На здымках:

- 1 Саломаліцельшчыца з Іўя Ірына Смірнова.
- 2 Слонімска майстрыха Алена Міхед разам са сваім вучнем Мікітам Зеляноўскім.
- 3 4 Вынікі праекта Віцебскай вобласці “Заснавальнікі народных рамёстваў”.
- 5 Кампазіцыі з талашу. Аўтар — Людміла Крапіўніцкая.
- 6 Работы Ірыны Баршчэўскай з Астраўца.

дыцыйнай культуры Слонімскага РЦК Алену Міхед. Кабета асвоіла працэс мясцовага ткацтва, улічыла ўсе традыцыі і цяпер актыўна папулярызуе ткацтва Слонімскага раёна. І робіць гэта так, што справай цікавіцца нават дзеці. Адзін з такіх неабыякавых — трыякласнік Слонімскай гімназіі Мікіта Зеляноўскі. Яму Алена Мікалаўна дапамагла саткаць першыя радкі будучага пояса. І як гэта заўжды бывае, чарадзейства ператварэння матэрыяла ў бытавую рэч узражае і зачароўвае.

Пра Ірыну Смірнову — майстра саламяных цуду з Іўя — распавядае загадчык аддзела метадычнай работы мясцовага цэнтра культуры

і вольнага часу Лілія Кішкель: “Працую Ірына Рэгінальдаўна загадчыкам аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры. Па выніках штогадовага абласнога конкурсу імя Аляксандра Дубко перамагла ў намінацыі “Народны майстар года”. Кіруе Ірына Смірнова клубам майстроў “Спадчына”. Тэхналогію саломаліцельства пераняла ад дзядулі Фелікса Ластоўскага, які рабіў вельмі адмыслова капелюшы. Унучка пайшла далей: у яе калекцыі не толькі галяўныя ўборы, але і саламяная пластыка (конікі, анёлы, бараны птушкі), рэчы бытавога прызначэння (кошыкі, цукерніцы, хлебніцы, сумкі), кветкавыя кампазіцыі і касцюмы з элемен-

Тэму працягвае наша пастаянная аўтарка Вольга Заянчкоўская з Астраўцаўскай раённай бібліятэкі. “Ірына Баршчэўская стварае работы са скуры, — піша спадарыня Вольга. — З’яўляецца супрацоўніцай аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры Астраўцаўскага РЦК... Ва ўмелых руках Ірыны Іосіфаўны скура ажывае, набывае абрысы адмысловага мастацкага твора. Гэта завушніцы, карціны, каралі, дэкаратыўныя пано”.

Сёння ў нас цэлая галерэя майстроў вымаляўцаў! Пра чарговага неардынарнага творца зноў распавядае бібліятэкар

тэмі саламянага дэкору”. Жанравы дыяпазон, пагадзіцца, больш чым шырокі. І майстар-класы спадарыня Ірына ладзіць з вялікай ахвотай, таму і паслядоўнікаў мае шмат.

Сапраўды, майстры нашы — чарадзеі. Метадыст па традыцыйнай культуры Краснапольскага РЦК Валіяціна Марчанка напісала пра творчасць, якая... шамаціць. Гэта яна пра пляценне з талашу (лістоў, якімі абгорнуты кукурузныя пачаткі). Менавіта з гэтым матэрыялам працуе Людміла Крапіўніцкая, кіраўнік клубнага фармавання Яноўскага сельскага дома культуры. “У кожнай рабоце Людмілы Віктараўны, — распавядае аўтарка, — вобразы і кампазіцыі, што адлюстроўваюць сельскае жыццё мінулых гадоў ды выкоў. Па іх лёгка пазнаць і знешнім выглядом сляні, родам іх заняткаў”.

Свой ліст Лілія Рэзкіна, начальнік аддзела традыцыйнай культуры Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці, назвала “Захавальнікі народных рамёстваў”. Так называецца арт-праект, у рамках якога ладзіцца выстава супрацоўнікаў раённых дамоў рамёстваў Віцебшчыны. Рэалізацыя распачалася ў Дубровенскім доме рамёстваў. На выставе прадстаўлены ўвесь жанравы спектр традыцыйнага народнага мастацтва.

Вольга Заянчкоўская. Гэтым разам яе герой — Віктар Вайцоль. “27 лютага ў Рытанскай сельскай бібліятэцы, — піша аўтарка, — на ўроку радзімазнаўства ладзілася выстава яго работ “Свет захвалення”. На выставе экспанаваліся кошкі розных памераў і прызначэнняў. Школьнікі вельмі зацікавіліся працэсам стварэння пляцення і прызначэнняў. Іванавіч нарыхтоўвае лазу, знімімі вечарамі — стварае цуды. Дык яшчэ і трактарыстам пастае працаваць”. Вось Віктар Іванавіч у юнацтве варон не лавіў, а вывучаў азы кошкіпляцення. Цяпер ён — карыфей лазавай справы са сталымі вучнямі. Пávaжваю бясхонца.

І напрыканцы варта згадаць аднаго са знакамітых нашых народных майстроў. Гэта — Мар’ян Скрамблевіч з Адэльска Гродзенскага раёна, які доўгі час займаўся вырабам беларускіх народных музычных інструментаў. Пра самародка ў чарговы раз згадала вядучы метадыст Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра Наталія Рамановіч. Мар’ян Антонавіч цягам мінулага года працягваў працу па зберажэнні традыцыйных спосабаў вырабу інструментаў. Працаваў, як заўжды, годна і якасна. Ягоная майстэрня — і музей, і аркестр, якія пастаянна пашыраюць свае маштабы.

“Масленіца”

Сцэнарый раённага народнага свята

Да пачатку свята на вёсцы на санях раз'язджаюць музыку, зазывалы і клічуць усіх на свята.

Зазывала 1: Запрашаем усіх на свята!

Зазывала 2: Добрыя людзі, спытайся за нам!

Зазывала 1: Будзем Масленку сустракаць!

Зазывала 2: Да дванаццаці гадзін, сабейраіся, як адзін!

На тэрыторыі ля Дома культуры працуюць падворкі, гульнявая пляцоўка, гандлёвыя кропкі, гучыць беларуская народная музыка.

Гучыць пазыўная свята. На сцэне з'яўляюцца зазывалы.

Зазывала 1: Добры дзень, госцейкі дарагія,

Пажыльня і маладыя, Румянныя і свежыя,

Тутэйшыя і прыездзья!

Зазывала 2: Хутчэй збярэйся, людзі,

Сёння весела ў нас будзе.

Ад усіх дзвярэй, ад усіх ваврог

Збярэйся, спытайся, народ!

Зазывала 1: Усіх на свята запрашаем

І вяселле абяцаем!

Тут сумоце будзе пуста,

А ўсмешкам, жартам — густа!

Зазывала 2: Сёння свята Масленкі!

Будзем песні спяваць,

Будзем гульні граць,

Масленку сустракаць!

Пад гукі песні “Дзяцел” на пляцоўцы з’яўляецца народны ансамбль “Вязанка”. Адна палова ўдзельнікаў калектыву ідзе з левага боку пляцоўкі, другая з правага. Праходзячы на дыяганалі крыж на крыж, вышнурваюцца па абодва бакі пляцоўкі. Адзін з удзельнікаў трымае ў руках пудзіла Масленіцы. Ён выходзіць апошнім у цэнтр сцэны.

Удзельнікі калектыву заводзяць карагод вакол пудзіла. Напрыканцы карагода ўдзельнік, які трымае пудзіла Масленікі, устанавівае яго пасярэдзіне пляцоўкі.

Гучыць урачыстая музыка, на фоне якой мы чуюм словы.

Удзельнік ансамбля: Наша Масленка гадавая

Сёння госцейка дарагая!

Яна пешаю к нам не ходзіць,

Усё на коніках раз’язджае.

Удзельнік ансамбля: Сіні лёд дрыжыць,

Белы конь бяжыць

На санях Масленіца

Да нас спытайся!

Пакуль едзе Масленіца, удзельнікі калектыву вітаюць яе.

Удзельнік ансамбля: Ой! Ды Масленіца на двор завязджае,

Шырокая на двор завязджае.

А мы яе сустракаем.

Удзельнік ансамбля: Ой, ды Масленіца, пагасцю ў нас!

Музыка ўзмацняецца. Да пляцоўкі на санях пад’язджае жанчына ў вобразе Масленіцы.

Яна выходзіць. Музыка працягвае гучаць фонам.

Масленіца: О-го-го! Хто тут мяне кліча?

Удзельнік ансамбля: Вось і госцейка дарагая — Масленіца! Паўтаем яе!

Удзельнікі ансамбля і гледачы вітаюць Масленіцу апладысментамі. Масленіца ідзе да сцэны праз жывы калідор гледачоў.

Масленіца падмаецца на сцэну, удзельнікі вітаюць яе нізкім накланам.

Удзельнік ансамбля: Шчыра вітаем цябе,

Масленіца гадавая,

Наша госцейка дарагая!

Масленіца: Добры дзень, людзі добрыя, шануюныя!

Даўненька мяне ніхто так не вітаў, так сардэчна не сустракаў.

Удзельнік ансамбля: А ці надоўта ты да нас прыйшла?

Масленіца: Усяго на сем дзён. А ведаеш, з якога дня тыдня я пачыналася?

Адказ: з панядзелка.

Масленіца: Сапраўды з панядзелка.

Удзельнік ансамбля: Чым багацей мы Масленіцу адсвяткуем — тым больш ураджайны і багаты год будзе.

Масленіца: Гуляйце, веселіцеся на здароўе!

Удзельнік ансамбля: Дык давайце ж святкаваць Масленіцу весела! З гульнямі, танцамі, песнямі.

Ансамбль “Вязанка” выконвае беларускія народныя песні: “За днём дзянёк”, “Ванюша”, “Ой, там на ганку”, “За музыку не падуць”.

Масленіца: Пудоўна, весела спывалі. А зараз, паважаныя гледачы, адкажыце, калі ласка, у які дзень хлопцы на масленічым тыдні выбіралі сабе нявест.

Адказ: у аўторак.

Масленіца: Малайцы, хлопцы, добра ведаешце, калі трэба нявест выбіраць.

А васьмь які выбіраюць нявест пратасеўкія хлопцы. Узляліся ўсё ў бокі і пашлі ў скокі.

На сцэну выходзіць народны ансамбль “Сузор’е” і выконвае танец “Вішанька”.

Удзельнік ансамбля: Да танцаў мы златныя і да спеваў прыдатныя.

У высканні калектыву “Сузор’е” гучыць беларускія народныя песні “Марыся”, “Кум”, “Кацярына”, “Аў лесе”.

Масленіца: А зараз давайце ўспомнім, чым сустракала цешча зяця на трэці дзень Масленіцы? (Цешчынымі блінамі.) Так-так, цешчынымі блінамі. А васьмь і сама хвалёная цешча.

Гучыць музыка, на сцэне з’яўляюцца цешча і зяць. Цешча вносіць горку бліноў.

Цешча: Зяць, даражэнкі, дзе ж ты схаваўся, дзе прытаіўся? Праходзь да мяне на бліны са смятанай.

Зяць: Іду, цешча дарагая. (Падходзіць да цешчы, а тая яго частуе.)

Цешча: Еж, зяцішкі дарагі! Еж на год уперад!

Зяць (есць бліны): Ем, цешча, дарагая, блін не клін, у роце не застане.

Цешча: Еж добра, ды глядзі не лопні!

Зяць: Вой, жывот баліць! Не магу больш есці! (Беге па сцэне.)

Цешча: Што ж ты, зяць, мой зяць! Скажы мне ўсю праўду. Хто на свеце усіх мілей: цешча, ці цешча, ці жонка маладая, ці матульчэчка родная?

Зяць: Цешча мілая — для прывета, жонка — для света, а матульчэчка родная — мілей за усіх на свеце!

Цешча: Той з гледачоў, хто адкажа, колькі бліноў у мяне ў горцы, будзе лічыцца самай лепшай цешчай, калі адкажа дзяўчына, і самым лепшым зяцем, калі адкажа мужчына. (Адказы гледачоў.) Малайцы, сапраўды ў гэтай горцы сем бліноў, як сем дзёнкі масленічнага тыдня.

Цешча: Ведаеш, мой родны зяць, што больш за ўсё я люблю?

Зяць: Хіба хто не ведае, што вы любіце песні слухаць і спяваць іх.

А васьмь і сапраўдныя майстры песні ідуць да нас у госці. Іх сустракаем, з імі спяваем, а хто змёрз, патанчыць запрашаем.

Народны хор “Чыстыя крыніцы” Вязуініцкага СДК выконвае песню “Эх-ма, хорошо!”.

Масленіца: Добра сустракаеце Масленіцу. А хто ведае, у які дзень пачыналася сапраўдны дзень Масленіцы. (Чацвер-разгуляі.) Гэта быў чацвер-разгуляі.

Малайцы, добра ведаешце, хто правільна адказаў, падчыце, калі ласка, да мяне. Дзеўкі, хлопцы, на сцэну паднімайцеся, з блінамі хутка распраўліцеся. Хто першым блін з’ядае, той прыз атрымае.

Праводзіцца конкурс “Хто хутчэй з’есць блін”. Пераможца ўзнагароджваецца прызам.

Масленіца: Добра мы з вамі гуляем, але ліпенскім прыгажунь хочацца песні для вас праспяваць.

На сцэне з’яўляецца народны ансамбль народнай песні “Ліпенскія зоркі”.

Удзельніца ансамбля: Ой, добры дзень, людцы даражэнкі! І сталья, і маладзенькі! Шмат вас на свята сабралася. Рады мы вас усіх прывітаць ды з Масленіцай павіншаваць! Мы вас не толькі вітаем, але і вясёлыя песні для вас заспяваем.

Выступленне калектыву “Ліпенскія зоркі” Ліпенскага СДК.

Масленіца: Ой, колькі сёння ў нас госцей, а на якім дні масленічнай нядзелі цешча хадзіла ў госці да зяця?

Сапраўды, гэта была пятніца, якая так і называлася “Цешчыныя вяржоркі”.

А як называлася субота на Масленіцу? (Залюкіна субота.) У гэты дзень маладая залюка запрашала ўсіх родных да сябе ў госці.

А васьмь хтосьці да нас спяшаецца ў госці...

1-я Сузелка: Аладкі! Аладкі! Смачныя, румяныя! Каму аладкі свянцёныя, у царкве хрышчоныя?

2-я Сузелка: Во, баба, броща, як языком чэша! І не сорамна табе ў вялікае свята людзям хлусіць? Тым больш што вунь іх колькі сабралася!

1-я Сузелка: Ну, што здарылася, крычыш, як пень зранку. Што за ліха стала ці ад круп, ці ад сала?

2-я Сузелка: Не ад круп, не ад сала. Госпікаў у нас сёння шмат, а я голас выпрацоўваю, каб іх лепей сустракаць. Добры дзень, людзі добрыя! І табе, сузелачка, прывітанне!

1-я Сузелка: Прывітанне, сузелачка! А што гэта за людзі нейкія незнаёмыя?

2-я Сузелка: Зараз я табе скажу. Сёння к нам завіталі госці з усяго раёна. І завіталі яны на нашу Масленіцу.

1-я Сузелка: І сапраўды, сузелачка, сёння ёсць дзе душы раздзяліцца. Можна і папешы, і паскакаць, і сябе прыгажуню палкаць. (Праходзіць танцавальнай паходкай і пачынае спяваць прыпеўкі.)

2-я Сузелка: У мяне таксама ёсць прыпеўкі. Давайце праспяваем з вамі, дзевачкі.

Зяртаецца да гледачоў, адну прыпеўку спявае сама, затым праводзіцца конкурс з гледачамі.

1-я Сузелка: Ой, як хороша спяваеш! Дзякуй вам за пудоўныя прыпеўкі.

Пад музыку на сцэну выходзіць удзельнікі народнага ансамбля “Вечарынка” ў вобразе Дзеда і Бабы, саборнічаюць у высканні прыпевак.

2-я Сузелка: А прыпеўкі не канчаюцца, усё спяваюцца ды спяваюцца!

Баба: Ты мой дзед, ты мой дзед, А я твая бабка, Пачастуй мяне аладкай, Каб была я гладкай!

Дзед: Ой, ты, бабка мая, Ты нядзужанька, Напаю цябе гарбатай, Будзеш дужанька!

Пад прыпеўкі на сцэну выходзіць удзельнікі народнага ансамбля “Вечарынка”.

Баба: Музыкашкі малады, Ё цябе чубчык залаты. Ё цябе чубчык кучаю, Я ж цябе замучаю...

Дзед: Ой, музыка, рэж за двох, Не шкадуй ты маіх ног, Мас ногі не бяляць, Яны хочунь танцаваць.

Дзед з Бабай запрашаюць танцаваць гледачоў, у гэты час на сцэне ў высканні народнага калектыву “Вечарынка”

гучыць песня “Полька беларуска”, затым ансамбль выконвае песні “Полька беларуская”, «Кірмаш», «Гуляйце, соцсцейкі», «Снег летіць», «Ярмак».

Зазывалы выходзіць на пляцоўку і становіцца на краях.

Зазывала 1: Каб ва ўсю па-веселіцца,

Трэба добра падкрапіцца.

Зазывала 2: Па бліну, па бліну, па бліночку,

Разбязгаюцца аж вочы.

Зазывала 1: Мы даўно бліноў не елі,

Мы бліночкаў захацелі.

Ой, бліны, бліны, бліны, Вы бліночкі.

Гучыць святонная музыка.

На сцэне з’яўляецца Масленіца ў акружэнні памочнік, якія на талерках вносіць бліны.

Масленіца: (на фоне музыкі) Не хвалойцеся, сябры, Будзем есці мы бліны, (Вельмі смачныя яны.

Блін, як сонца, уздымаю (уздымае блін),

Шчасця, радасці жадаю.

Са сцэны спускаюцца памочнікі Масленіцы і частуюць гледачоў блінамі.

Масленіца: Частуйцеся самымі смачнымі, самымі салодкімі блінамі. Бо блін — гэта сімвал трох адзістваў: Зямлі, Агно і Вяды. Хто будзе есці бліны на Масленіцу, той будзе бадзёрны, здаровы, прыгожы і закаханы. Частуйцеся, частуйцеся, калі ласка. А зараз адкажыце, з чым раней елі бліны?

Адказы гледачоў: смятана, масла, ікра, тварог, мёд і г.д.

Масленіца: Вось наступілі і апошні дзень масленічнага тыдня — прабачны дзень.

У гэты дзень прасілі прабачэння ў родных і знаёмых за нанесеныя крыўды. Добра вы мяне сустракалі, весела, шікава, але васьмь і надышла пара мне з вамі развітацца.

Зазывала 1: Годзе сняхынкам сыпацца з неба!

Цёплага сонца чакае ўжо глеба.

Хутка засвеціць веснавыя праменні,

Рэж, ручаёў мы пачуем бурленне.

Гучыць музыка, Масленіца бярэ пудзіла, якое знаходзіцца на заднім плане сцэны, перадае яго удзельніку ансамбля і гаворыць словы.

Масленіца: Да наступнага года! Да новых сустрэч.

Зазывала 1: Бывай, бывай, наша Масленіца!

Зазывала 2: Бывай, бывай, наша шырокая!

Зазывала 1: А мы пойдзем пудзіла паліць!

Зазывала 2: А мы пойдзем пудзіла паліць!

Фонам гучыць музыка. Зазывалы разам з калектывам і удзельнікамі свята накіроўваюцца паліць пудзіла.

Зазывала 1: А мы Масленку сустракалі,

Вісну-матухну зямкалі,

Зісну-вєстачку заўкалі.

Зазывала 2: І мы давайце зараз паклічам Вясну.

Зазывала 1: Прыйдзі, вяс-

ДЗЕЙНЫЯ АСОБЫ:

Масленіца
Вясна
Дзед і Баба
Зазывалы
Суседкі
Цешча і зяць
Удзельнікі ансамбля

на, да нас з радасцю, з вялікай да нас міласцю!

Удзельнікі калектываў падходзіць да вогнішча, умацоўваюць на ім пудзіла.

Зазывала прывітае ўсіх удзельнікаў свята паўтарыць словы :

Зазывала 2: Прыйдзі, вясна, прыйдзі, красна!

Усе ўдзельнікі свята: Прыйдзі, вясна, прыйдзі, красна!

Гучанне музыкі ўзмацняецца. Да пляцоўкі, дзе знаходзіцца вогнішча, вярхом на кані пад’язджае Вясна.

Зазывала 1: Гэй, народ, дарогу дай, распусціся, не зывай. Вясну сустракай!

Вясна спускаецца з каня на зямлю.

Вясна: Дзень добры, любяча мае! Вы, відаць, мяне зачкакалі, і я вельмі без вас засумавала.

Я прыйшла да вас з радасцю,

З вялікай міласцю,

З жытам зярністым,

З пшаніцай залатай,

З аўсом вусатым,

З травою сакавітаю

Ды з кветкамі духмянымі.

Вясна абсыпае ўсіх удзельнікаў свята зернем.

Каб сонца свяціла, жытам поле каласіла!

Каб здаровымі былі і ў радасці жыць!

Зазывала падносіць і аддае Вясне факел. Вясна з факелам абходзіць вакол вогнішча і падпальвае яго.

Вясна: Гары, агонь, ды ясна, Каб сонца не пагасла,

Каб трава зазеленела

І каб жытца хутка спела.

А мы зараз будзем спяваць, Музыкай нашу душу саграваць.

Гучыць фонавая музыка. Калектывы мастацкай самадзейнасці разам з удзельнікамі свята заводзяць вакол вогнішча карагоды і ствояць песні.

Вясна: Веселіцеся, сябры дарагія! Веселасці вам і радасці!

Зазывала 1: На развітанне прыгадаем (разам)

Што вам шчыра жадааем:

Зазывала 2: Будзьце вы ўсе моцнымі, як вада,

Зазывала 1: Багатымі, як зямля!

Зазывала 2: Працавітымі, як пчала,

Разам: Прыгожымі, як вясна!

Зазывала 1: Да пабачэння!

Разам: Да новых сустрэч!

Свята працягваецца. Працуюць гульнявая пляцоўка, атракцыёны, падворкі, гандлёвыя кропкі, у запісе гучыць беларускія народныя песні.

Сцэнарый склала

Наталія ХАМЯНОК,

начальнік аддзела народнай творчасці і культурна-асветнай

работы цэнтралізаванай клубнай сістэмы

Асіповіцкага раёна

Без права на забыццё

15 лютага 1989 года апошняя калона савецкіх войск пакінула тэрыторыю Афганістана. Але памяць пра тую вайну і яе ўдзельнікаў жыве і дагэтуль. Аб гераізме і выпрабаваннях суайчыннікаў нагадваюць шматлікія мемарыялы і музейныя экспазіцыі па ўсёй Беларусі.

Даніл ШЭЙКА

Галоўным сімвалам памяці аб сынах Беларусі, якія загінулі ў войнах на чужой зямлі, стаў Воства Мужнасці і Смутку. Яго каардынаты ведаюць, здаецца, усе: шугучая выспа на Свіслачы побач з Траецкім прадмесцем. Мемарыял адкрыты ў жніўні 1996 года, але ідэя ўзвядзення такога помніка ўзнікла, калі афганская вайна тых часоў яшчэ не скончылася. З ініцыятывай выступілі члены мінскага клуба воінаў запаса «Памяць і Доўг». Дзяржава падтрымала задуму і ўзяла на сябе вялікую частку выдаткаў. Таксама на будаўніцтва пайшлі ахвяраванні беларусаў і грамадзян былых саюзных рэспублік.

Аснова комплексу — капліца, пры стварэнні якой творчая група на чале з Юрыем Паўлавым натхнялася старадаўняй царкоўнай архітэктурай нашай зямлі. У вежападобным надхнялася старадаўняй царкоўнай архітэктурай нашай зямлі. У вежападобным надхнялася старадаўняй царкоўнай архітэктурай нашай зямлі. У вежападобным надхнялася старадаўняй царкоўнай архітэктурай нашай зямлі.

Воства Мужнасці і Смутку.

ГОРАД НАД ДЗВІНОЙ ПАМЯТАЕ

Асаблівае стаўленне да захавання памяці пра воінаў-інтэрнацыяналістаў у Віцебску. Там дыслацыравалася гвардзейская 103 паветрана-дэсантная дывізія, якая адной з першых увайшла на тэрыторыю Афганістана і пазней удзельнічала амаль ва ўсіх маштабных аперацыях таго часу. Падчас ваенных дзеянняў фарміраванне страціла 907 афіцэраў і салдат — ураджэнцаў розных куткоў былога Савецкага Саюза. Натуральна, ветаэрны не маглі дазволіць, каб гэтыя старонкі гісторыі не засталіся ў агульнай памяці. З іх ініцыятывы ў абласныя цэнтры з'явіліся першыя на постсавецкай прасторы дзяржаўныя музэй, прысвечаныя Афганскай вайне. Установа адкрылася ў лютым 1996 года ў звычайным жылым доме і заняла дзве сумесчаныя кватэры. На такой невялікай плошчы намаганнямі неабыхавых людзей атрымалася стварыць грунтоў-

Помнік "Боль" у Віцебску.

фотаздымкі, асабістыя рэчы, дакументы і лісты загінулых, памерлых ад ран і захворванняў зямлякоў. Асновай для стварэння экспазіцыі паслужылі матэрыялы, сабраныя клубам «Чырвоны клівер» сярэдняй школы №19 і пошукавай групай сярэдняй школы №25. Вучні разам з настаўні-

грамдству будзе патрэбны музей на гэту тэму. Мастак руіна збіраў выразкі з газет і іншыя матэрыялы для будучай экспазіцыі. Папаўняюцца фонды і ў нашы дні. Сярод апошніх паступленняў — набор медыцынскіх інструментаў, якія перадаў былы ваенурач, удзельнік вайны ў Афганістане.

нікаў баявых дзеянняў, фотаздымкамі і іншымі каштоўнымі матэрыяламі.

Недалёка ад музея, на скрыжаванні вуліц Воінаў-інтэрнацыяналістаў і Чкалава, у жніўні 1997 года адкрылі помнік «Боль». Ён адразу прыцягнуў увагу свежым мастацкім рашэннем, бо вылучаўся на фоне традыцыйнага для вайсковых мемарыялаў вобраза салдата са зброяй у руках. Перад вачыма глядача паўстае абагульненая постаць маці, якая прыпала да нябожчыка сына. Зноў, як у маленстве, хлопца ля матчыных грудзей. Спавіты. Толькі не палюшкамі — бінтамі, што закрываюць

яльных плітах, у экспазіцыі гісторыка-археалагічнага музея абласнога цэнтру. У Гродне ўсталяваны адзін з першых помнікаў удзельнікам Афганскай вайны на тэрыторыі былога Савецкага Саюза. Ён размешчаны ў скверы Воінаў-інтэрнацыяналістаў на скрыжаванні вуліц Курчатава і Горкага. На гранітным пастаменце — пліты з імёнамі герояў, пахаваных на тэрыторыі вобласці, і скульптурныя партрэты двух салдат-сяброў ля расколагай на дзве часткі каменнай глыбы. Кожную галавіну вываду савецкіх войск з Афганістана каля манумента збіраюцца ветаэрны, сваякі загінулых, прадстаўнікі ўлады і грамадскіх арганізацый.

МАСТАК І ВАЙНА

Больш за дзясятка работ Уладзіміра Жбанова ўпрыгожваюць мінскія вуліцы. Майстар, як кажучь, зняў скульптуру з пастамена. Яго «Незнаёмка», «Дама з сабакам», «Пашталён» убагацілі аблічча нашай сталіцы. Менавіта жанравыя гарадскія скульптуры прынеслі вядомасць аўтару, але ў яго партфоліа ёсць і мемарыяльныя творы.

Адразу пасля заканчэння тэатральна-мастацкага інстытута Уладзімір Жбанав атрымаў павестку і трапіў у віцебскую паветрана-дэсантную дывізію, якую пазней перакінулі ў Афганістан. Гэты перыяд біяграфіі адлюстраваны ў серыі манументаў воінам-інтэрнацыяналістам. Першым стаў помнік Герою Савецкага Саюза Аляксандру Міраненку, які служыў у адной дывізіі са скульптарам. Старшы сяржант удзельнічаў у рэйдзе па знішчэнні буінога атрада маджахедаў. У ходзе бою яго група засталася адрэзанай ад асноўных сіл. Цяжка паранены, ён, калі закончыліся патроны, дастаў апошняю гранату і падарваў сябе разам з праціўнікамі. Помнік паслужыўцу Уладзімір Жбанав зрабіў, як праз год службы вярнуўся ў Віцебск — месца пастаяннай дыслакацыі дывізіі.

У 1994 годзе скульптар стварыў помнік воінам-інтэрнацыяналістам у Светлагорску. На плошчы Пераможцаў паўсталі фігуры двух салдат, у якіх увабодзілася баявое братэрства, і кампазіцыя з камяняў — сімвал афганскіх гор. Апошняя афганская работа Уладзіміра Жбанова ўсталявана ў Глыбокім у 2000 годзе: юнак са зброяй у абкружэнні скал. Двухметровая фігура салдата асацыяваецца з няпростым шляхам выпрабаванняў, а стылізаваная кветка зольвейскага сярца каменя сімвалізуе вечную прыгажосць жыцця...

Помнік воінам-інтэрнацыяналістам у Гродне.

ную экспазіцыю. Першая зала праз прадметы побыту, нацыянальныя адзенне і іншыя артэфакты расказвае пра культуру афганскага народа і палітычнае становішча ў краіне напярэдадні ўводу савецкіх войск. У другой зале дэманструюцца экспанаты, прысвечаныя фарміраванням з Віцебска і вобласці, якія выконвалі вайсковыя заданні ў Афганістане. Трэцяя зала — мемарыяльная. У ёй паказаны

камі звярталіся ў ваенкаматы і да сямей загінулых салдат. У адказ атрымлівалі фотаздымкі і біяграфіі. У перапісчы са школьнікамі быў і падпалкоўнік Валерый Чкалаў, які служыў у Афганістане. Пазней ён стварыў навуковую канцэпцыю музея. Аўтарства мастацкага праекта экспазіцыі належыць Юрыю Чарняку. Творца меў вопыт працы над ваеннымі экспазіцыямі і ад пачатку афганскай кампаніі разумеў:

Экспазіцыя віцебскага музея воінаў-інтэрнацыяналістаў.

Каб ахапіць шырокую аўдыторыю, Віцебскі музей воінаў-інтэрнацыяналістаў актыўна працуе ў Інтэрнэце. На афіцыйнай старонцы «ВКонтакте» даступныя алічбаваныя фрагменты з кнігі водгукаў і відэаролікі пра мемарыялы. Таксама ўстанова разам з абласной бібліятэкай распрацавала электронны рэсурс «Афганістан. Без права на забыццё» — агульнадаступную базу даных са спісам удзель-

га комплексу. Па абодва бакі помніка стаяць гранітныя пліты з прозвішчамі загінулых зямлякоў.

БОЛЬ ГРОДЗЕНСКОЙ ЗЯМЛІ

Каля 3,5 тысяч ураджэнцаў Гродзеншчыны атрымалі баявы вопыт у Афганістане. З іх 71 чалавек не вярнуўся дадому. Імёны загінулых увекавечаны ў кнізе «Памяць», на мемары-

Паводле рэнесанснага ўзору

Нагадаем, што напрыканцы снежня ў Гродне адбылася выязное пасяджэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры. Гаворка ішла пра далейшую рэстаўрацыю Старога замка. Пра гэта досыць падрабязна распавядала наша газета. А днямі старшыня Беларускага саюза мастакоў, манументаліст Глеб Отчык прадставіў фотафакт, датычны дадзенай тэмы, — кардон роспісу, які мусіць упрыгожыць інтэр’еры замка. З гэтай нагоды наш карэспандэнт задаў спадару Глебу некалькі пытанняў.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

— Дзе будзе знаходзіцца гэты роспіс?

— У Алебастравай зале Гарадзенскага замка. Роспісаў будзе два — у згаданай зале і ў замкавай капліцы. Кардон першага вы бачыце на здымку. Над другім, дзе будзе выява сярэднявечнай Гародні, яшчэ вядзецца праца. Роспісы будуць дапоўненія ляпнінаю, якую робіць “Белрэстаўрацыя”.

— Скажыце, спадар Глеб, на кардоне намалювана тое, што калісьці было ў замку ды знікла, ці гэта сучасная фантазія на тэму Сярэднявечча?

— Нашай працы па-параднічалі грунтоўныя археалагічныя доследы. Калі на гэтым месцы праходзілі раскопкі, былі знойдзены рэшткі гатычнага замка. Зверху над ім пабудаваны новы замак, цалкам рэнесансны. Пры раскопках былі знойдзены кавалкі чырвонага мармуру, рэшткі пясчанику з вокнаў, фрагменты сграфіта, ляпніны і гэтак далей. Навукоўцы суадносілі гэтыя знаходкі з аздабленнем падобных гарадзенскаму замку таго ж часу ў

Польшчы і параўноўвалі, і адразу было бачна, што школа італьянская. Сто адсоткаў упэўненасці.

Усе матэрыялы — пачынаючы ад падваконнікаў і канчаючы роспісамі — менавіта італьянская школа. Паколькі аб’ект быў вельмі адказны, Батэры наймаў найлепшых у сваёй справе майстроў. А лічыліся імі тады італьянцы.

З дзвюх першых гатычных вежаў захавалася адна, замак быў не ў лепшым стане, і кароль адважыўся на будоўлю новага замка, выгляд якога мы ведаем па гравюры, давяраючы аўтарытэту слышняй архітэктурнай школы, узоры якой ужо былі ў Кракаве і Вільні.

Усё, што сёння робіцца ў Гарадзенскім замку, у тым ліку і распрацоўка

роспісаў, грунтуецца на навуковай канцэпцыі. Адпаведна гэтай канцэпцыі мы выбіраем выбітных майстроў, чья творчасць мела ў сваім часе найбольшы ўплыў на густы сацыяльнай эліты. А самы вядомы мастак таго часу — Паола Веранезэ. Вось на яго стылістыку мы і арыентаваліся.

Згодна з канцэпцыяй, якая была закладзена ў рэстаўрацыю архітэктарамі, мы будзем свой вобраз аздабы замка; уяўляем, якім ён мог бы быць. Хоць, канешне ж, дакладна не ведаем, якімі насамрэч былі інтэр’еры. А стылістыку максімальна набліжаем да школы, што панавала ў той час. Мы ведаем, напрыклад, што ў аздабе капліцы былі сюжэты з жыцця святога Стэфана. Праведзена дадзеныя работа, каб высветліць, якія канкрэтны сюжэты там маглі быць

і як малявалі іх майстры Рэнесансу. У выніку мы маем той замак, які вобразна адпавядае часу, калі яго будавалі.

Але ў аздабу замка, у сюжэты рэнесанснага тыпу, паводле якіх будавалася кампазіцыя, мы дадалі свайго — пейзаж нашай Гародні паводле старажытных гравюр і апісанняў. Каб было пераканаўча, пыталіся рады ў гісторыкаў.

— Хто рабіў гэты кардон?

— Кіраўнікі гэтай працы — я, Уладзімір Зленка і Васіль Зянько. І яшчэ акрамя нас працавала сем чалавек. Усяго — дзесяць.

— Калі вы маеце намер прыступіць да працы на сценах?

— Плануем да канца сакавіка скончыць ўсе кардоны па ўсіх залах. І калі ўсё будзе добра — тады ж прыступім і да сцен.

— А да гэтага часу адпаведная пляцоўка будзе падрыхтаванай, каб вы маглі займацца сценамі?

— Сцены ўжо гатовыя, адзінае чакаем, пакуль “Белрэстаўрацыя” зробіць ляпніну на ўнутранай прасторы купала. Яны скончаць, мы пачнём.

— Удакладні на ўсялякі выпадак: гаворка ідзе пра тую частку замка, куды ўжо людзей пускаюць?

— Менавіта пра тую. Яе людзям ужо паказвалі, але залы зноў зачыненыя, бо працягваецца праца рэстаўратараў. У адной зале, дзе вітражы павінны быць, рэстаўратары цяпер будуць печы па ўзоры той кафлі, што была знойдзена. Алебастравая зала, капліца, лезня — усё гэ-

тыя тры аб’екты плануем увесці адначасова.

— Праца на Старым гарадзенскім замку паказала, на што мы здольныя, і спарадзіла надзеі, што дойдзе рукі і да іншых шэдэўраў нашага дойлідства, знакаў нашай гісторыі. Можна, спадар Глеб, думаеце пра працу на новых аб’ектах падобнага кшталту?

— Ну канешне. Мы тут ужо нават разважалі на конт гэтага, калі працавалі над сграфіта. Калі ты вісіш у люльцы на вышыні, вецер тую люльку гойдае, а ты цвёрда трымаеш руку і выразеш гэтыя выявы — гэта такі іспыт, пасля якога цябе можна кідаць на любыя сцены любых замкаў.

Калектыў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, Беларускай канфедэрацыі творчых саюзаў выказвае шчырыя спачуваныя родным і блізкім САСНОЎСКАГА Аляксандра Уладзіміравіча, былога міністра культуры Рэспублікі Беларусь (1996—2000), у сувязі з напаткаўшым іх вялікім горам.

K

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Новы выставачны корпус
К. Маркса, 24

- "Рух зямлі". Да 13 лютага.
- "Выратаваныя мастацкі каштоўнасці". Творы старажытнабеларускага, рускага і еўрапейскага мастацтва XVII – XX стст. са збору Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, які прайшлі рэстаўрацыю за 2010 – 2021 гг. Да 13 лютага.

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63
(экспурсінае бюро)

Пастаянная экспазіцыя:

- Старажытнабеларускае мастацтва;
- Мастацтва Беларусі XIX ст.;
- Мастацтва Беларусі XX ст.;
- Рускае мастацтва XVIII – XX стст.;
- Мастацтва Еўропы XVI – XX стст.;
- Мастацтва краін Усходу XIV – XX стст.;
- 50 шэдэўраў.

Выставы:

- Віртуальная выстава "У майстэрні не вярнуліся... Аркадзь Астаповіч (1896–1941)" да 125-годдзя з дня нараджэння мастака.
- Зборная тэматычная экспурсія Настасі Трафімчык "Пяць моў каханья", 13 лютага а 15-й гадзіне і 14 лютага а 17-й гадзіне. Колекцыя удзельніцка абмежавана, неабходны папярэдні запіс па тэл.: (017) 397-01-63.
- Зборная праграма "Арт-лабараторыя". Узрост удзельнікаў: 5 – 6 гадоў. Праграма праходзіць без бацькоў. 18 лютага а 16-й гадзіне. Папярэдні запіс па тэлефоне: +375 17 397 01 63.
- Выстава "Кола жыцця". Абрusy Волгы Пауленка. З прыватнага збору Марыі і Мікалая Ісаёнкаў. Да 8 сакавіка.
- Выставачны праект "Час цыклонаў". Жывапіс і графіка Галіны Начаевай да юбілея аўтара. Да 29 лютага.
- Выстава "Акім Шаўчэнка (1902 – 1980). Жывапіс", прысвечаная 120-годдзю з дня нараджэння Акіма Міхайлавіча Шаўчэнка – мастака, педагога, ветэрана. Да 13 сакавіка.
- Тэматычная экспурсія "Самыя-самыя...". (6+).
- Тэматычная экспурсія "Міфы

старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+).

- Аўтарская экспурсія "Мінск у музеі" (16+).
- Экспурсія "Жаночы партрэт" (16+).
- Дзіцячая тэматычная экспурсія "Віды і жанры ў выяўленчым мастацтве" (6 – 10 гадоў).
- Дзіцячая тэматычная экспурсія "Казкі Усходу" (10+).
- Інтэрактыўная экспурсія "Як уладкаваны музей" (6 – 10 гадоў).
- Інтэрактыўная экспурсія "Маленькі эксперт" (6 – 10 гадоў).
- Інтэрактыўная экспурсія "Гульня ў націорморт" (8 – 11 гадоў).

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧА". КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВОЙ XIX СТ.

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 358 88 78

Пастаянная экспазіцыя:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII – сяр. XIX стст."
- Культура і мастацтва першай паловы XIX ст."
- Выстава Станіслава Жукоўскага "Сядзібны свет мінулай эпохі". Жывапісныя работы з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь. Да 19 сакавіка.
- Спектакль тэатра ценяў "Сядзібны прывід". Па папярэднім запісе кожную суботу а 12-й і 16-й гадзіне. Для арганізаваных груп кожную гадзіну штодзённа.
- Сюэтэна-гульнявая праграма "Метамарфозы ў сядзібным доме". Удзельнікі пазнаёмяцца з традыцыямі маскарнады паказаў XVIII стагоддзя – з дыялогамі інтэрактыву – з экспанатамі музейнай калекцыі.
- Квэст-гульня "Таямніцы старажытнай сядзібы".
- Сюэтэна-гульнявая праграма "Мова веера". Удзельнікі пазнаёмяцца з культурай веера розных часоў і народаў, навуачна мове верных знакаў і мастацтву зносін.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Лямцэвая рапсод"

дыя" Алены Панас. Да 28 сакавіка.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАКА-БІРУЛІ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл. 8 (0222) 65 07 57, 65 88 00

Пастаянная экспазіцыя:

- "Мастацтва В.К. Бялыніцкага-Бірулі першай паловы XX стагоддзя".
- Выстава жывапісу Аксаны Еўдакіменка "У пошуках зоркі". Да 20 лютага.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЕНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3. Тэл.: 399-09-78

Час працы: серада-нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава "Майстэрні часу: Міхаіл Савіцкі і яго вучні", прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Міхаіла Савіцкага. Да 2 красавіка.
- Праект Таццяны Савік "Дэканструкцыя", рэалізаваны ў межах праграмы НЦСМ па падтрымку маладых мастакоў White Room. Да 3 красавіка.
- Выставачны праект "Тату ў мастацтве. Мастацтва ў тату". Да 14 лютага.
- Мінск, пр-т Незалежнасці, 47. Тэл.: 242-78-14
- Выставачны праект канкрэтна-канструктыўнага мастацтва "Constructio". Да 20 лютага.
- Выстава "Успамінаючы Алену". Да 20 лютага.

Палацавы ансамбль:

- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальны цырыманяль нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Выставачны праект Максіма Петрула "deКанструкцыя". Да 3 ліпеня. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Выставачны праект "Добрыя весткі. Паштовая карэспандэнцыя XX ст." Па 28 лютага.
- Гульня-экспурсія "Паштовы пазл". Па папярэдніх заяўках. Да 28 лютага.
- Выстава работ Анастасіі Фяцісавай "Стары Брэст – Нясвіж". Да 14 сакавіка.
- Перасоўная літаратурная выстава "Дзяды: гісторыя душы" з Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры. Да 28 сакавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66. Музей працуе: аўторак, серада, пятніца, субота, недзеля – з 10.00 да 18.00 (касы да 17.30), чацвер – з 12.00 да 20.00 (касы да 19.30), панядзелак – выхадны.

- Пастаянная экспазіцыя.
- "Ніколі больш", прымеркаваная да Міжнароднага дня памяці ахвар Халакосту і

77-годдзя вызвалення вязняў нацысцкага лагера Аўшвіц-Асенцім. Да 28 лютага.

- "Сімвалы блакаднага Ленінграда", прысвечаная 78-й гадавіне знацця блакады Ленінграда. Да 9 сакавіка.
- Музейна-педагагічны занятак "Музычная культура ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны", заснаваны на рэдкіх матэрыялах з фондавай калекцыі музея. Дадзены занятак – спроба паглядзець на гістарычныя падзеі праз прызму мастацтва.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ўСТАНОВА "НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

Сектар экспурсінай інфармацыйнай дзейнасці: г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1.

- Выстава работ Волгы Южык "Нішымы вачамі". Па 28 лютага.

Ратуша: Пастаянная экспазіцыя:

- "Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы XVIII – 1-й палове XIX стст."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі падазе".
- Калекцыя гадзіннікаў XIX – XX стст "Культура часу". З фонду музея-запаведніка.

Мерапрыемствы:

- Экспурсія з элементамі гістарычнай гульні "Музейныя вандрочки".
- Квэст "Карта сямі каралеўстваў".
- "Дзень нараджэння ў Ратушы". Група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў.
- "Дзень нараджэння з Карамелькай (Лол Пчолкай)". Група ад 4 да 10 чалавек ад 4 да 12 гадоў.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Квэст "Белы слон". 12 лютага. Пачатак у 15.30.
- Экспурсія "Інтрыгі Купідона", разлічаная на дваіх удзельнікаў, праходзіць 12 лютага па пастаяннай экспазіцыі Паўночнага корпусу. Экспурсітанты даведаюцца аб рамантычных гісторыях і лёсах уладальнікаў, пазнаёмяцца з

амурнымі сюжэтамі ў мастацтве, застылімі на музейных экспанатах.

У гэты дзень для пар, якія пабраліся шлюбам у Дзень усіх закаханых, будзе бясплатна ўрачыстая сустрэча са стрэлам з замкавай гарматы (неабходна прад'явіць дакумент аб яго копію з пацвярджэннем даты заключэння шлюбу 14 лютага). 12 і 13 лютага ў сувеніярнай краме музея можна набыць падарунк да свайго каханага чалавек. А 12, 13 і 14 лютага закаханыя змогуць даведацца пра свой лёс праз старадаўнюю гульню "Тру Мадам" і бясплатна наведваць тэматычную фоталпаўню "Лаўка для закаханых".

- Выстава "Белая зброя краін свету". 1-ы адсек Паўночнага корпусу Мірскага замка. Па 19 чэрвеня.
- Віртуальная выстава "Нясвіж – здабытак сусветнай культуры".
- Тэатр "Шатландскай пяхоты".
- Віртуальная экспурсія "Зброя гонару і адвагі".

Увага! Аб'ява!*

Заслужанный коллектив Республики Беларусь Президентский оркестр Республики Беларусь

объявляет конкурс на замещение вакантных должностей:

- артист эстрадно-симфонического оркестра – гобой – 1 чел.;
- артист эстрадно-симфонического оркестра – кларнет – 1 чел.;
- артист эстрадно-симфонического оркестра – фагот – 1 чел.;
- артист эстрадно-симфонического оркестра – тромбон – 1 чел. на 0,5 ставки;
- артист эстрадно-симфонического оркестра – труба – 1 чел. на 0,5 ставки;
- артист эстрадно-симфонического оркестра – клавишные инструменты – 1 чел. на 0,5 ставки;
- артист эстрадно-симфонического оркестра – скрипка – 1 чел.;
- артист эстрадно-симфонического оркестра – скрипка – 2 чел. (на время социального отпуска по уходу за ребенком до достижения им возраста трех лет);
- артист эстрадно-симфонического оркестра – альт – 1 чел. на 0,5 ставки.

В конкурсе могут принять участие музыканты с высшим и средним специальным образованием, которые владеют необходимыми навыками и практикой игры в оркестровом коллективе. Желающие принять участие в конкурсе представляют письменное заявление в администрацию Президентского оркестра Республики Беларусь.

- К заявлению прилагаются:
- 1 личный листок по учету кадров;
 - 2 автобиография;
 - 3 копия диплома о высшем или средне-специальном образовании;
 - 4 копия паспорта;
 - 5 копия трудовой книжки;
 - 6 фотография для документов 3*4;
 - 7 программа выступления до 15 минут: крупная форма и пьеса.

Конкурсная комиссия имеет право предложить участникам прослушивания нотный материал для чтения с листа. Участники конкурса подают вышеназванные документы с пометкой «на конкурс в администрацию Президентского оркестра Республики Беларусь» до 16.03.2022.

Дополнительная информация по телефону: 229 90 08, 229 90 04

Увага! Аб'ява!

Газета "Культура" на конкурснай аснове запрашае на працу: — журналістаў; — адказнага сакратара з досведам работы ў праграме Adobe InDesign.

Тэлефон для давадка +375 17 286 07 97

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНОВАЯ ГРАМАДСКА-ПАПЫРНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) выдана з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — КРЫВЯНОС Аляксандр Паўлавіч; рэдактар аддзела: Яўген РАГІН; аглядальнікі рэдакцыі: Навэла ВУДЗІВІЧ, Навэла КУДРЭЙКА, Антон РУДАК, Павел САЛАУЭЎ, Ілья СВІРІД, Юры ЧАРНЫШЭВ, Дзмітрый ШЫКІ, Зміцер ЮРКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; Сайт: www.kimpress.by; E-mail: kultura@tut.by; Адрес рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч.4; факс: (017) 286 07 97, (017) 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчская ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Ч.4; факс: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў наведваюць прачытаць, поўнацэнна імя і імя па бацьку, паштарныя звесткі (адрас паштарту, дату выдання, кім і саім выданыя паштарты, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зарплатны адрас.

Аўтарскія рупаніцы не рэзінуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары несуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2022. Наклад 2991. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Папаліцца ў друку 11.02.2022 у 21.00. Замова №430.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавчтва "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.

ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна вылісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").